

VAN BOTERBERG TOT SUPERHEFFING

1986

Jaar	Melkveehouders / koeien	Melkkoeien x 1000	Melk/vet /eiwit gem. / koe	Melkgeld cent/kg.	Melk Mln. kg	Kaas ¹⁾ mln. kg.	Boter ¹⁾ mln. kg.	Boterberg mln. kg.	M-Melkp. mln. kg

1) Productie / consumptie / export

1986		Portugal en Spanje bij EEG (EG-12)	95
1986-01-02	ZZNB	PZ. Schelhaas: 'Boeren moeten f 140 miljoen aan superheffing betalen'	
1986-03-25	PZC	Boer die vrijwillig melkproductie beperkte – SLOM - gaat naar EG-rechter	
1986-04-30	LC	Braks verbaasd over belasting op melkrechten	
1986-05-22	ZZNB	Half miljard gulden superheffing voor Europese melkveehouders	
1986-06-19	ZZNB	FNZ: Inning superheffing riep veel vragen op.	
1986-06-25	PZC	(Campina jr. versl.) RABO waarschuwing te hoge prijzen 'land met quotum'	
1986-06-25	LD	Nogmaals H. Wijffels „Superheffing moet verdwijnen'	nw
1986-07-05	LC	Na invoering melkquotum melkproductie per koe flink gestegen	nw
1986-07-09	PZC	PZ. 'Europese boterberg naar record omvang' – 1350 ton	
1986-07-31	LD	Oude EG-boter als kalfsvoeder	
1986-08-12	ZZNB	Boetes voor overtreding superheffing	
1986-08-21	PZC	Export zuivelproduct 30 procent gekelderd, boterberg groter	
1986-09-13	PZC	Drastische ingrepen in zuivel onontkoombaar	
1986-10-16	PZC	Schelhaas: 'Voorlopig nog geen herstel zuivelmarkt'	
1986-10-18	LC	Knipsel: zeer hoge grondprijs met melkquotum er op	nw
1986-10-28	LC	Opstand verontruste boeren tegen de standsorganisaties	nw
1986-11-18	PZC	Melkfabriek Coberco vervolgd wegens melkfraude	
1986-11-20	PZC	Schelhaas 'Recordjaar Nederlandse kaas'	
1986-11-21	LC	LEI voorspelling: In 2000 ruim helft minder boeren.	nw
1986-11-22	LeC	Coberco voorzitter: „De legale ontduiking van de Superheffing'	
1986-11-24	NvhN	Navordering van superheffing bij Friese boeren	
1986-11-28	LC	AID neemt deel administratie Campina in beslag	
1986-12-03	PZC	Melklijsten DMC-Campina in beslag genomen	
1986-12-17	PZC	Compensatie boer voor minder melk	

Bijlage-2	Twee jaar superheffing in Nederland – door Drs. A. Krijger	
---------------------------	--	--

1986

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1986-01-02

Als melkproduktie binnen drie maanden niet met 4,8 % daalt

Boeren moeten f 140 miljoen aan superheffing betalen¹

DEN HAAG - Als de Nederlandse melkproduktie in de komende drie maanden niet met ongeveer 4,8 procent daalt zal aan de Europese Gemeenschap 140 miljoen gulden aan superheffing (boete op teveel geproduceerde melk) moeten worden betaald. Voorzitter drs. H. Schelhaas van het *Produktschap voor Zuivel* heeft dit donderdag gezegd tijdens zijn nieuwjaarsrede. Sinds het begin van het nieuwe melkjaar (april 1985) ligt de Nederlandse melkproduktie een procent boven die van het voorgaande jaar, terwijl de hoeveelheden die de melkveehouders heffingvrij mogen produceren met nog eens een procent zijn verlaagd. De overschrijding schaad volgens Schelhaas de Nederlandse onderhandelingspositie in Brussel en de zuivelmarkt. Hij deed daarom een dringend beroep op de melkveehouders de melkaflevering de komende maanden krachtig terug te brengen.

De Nederlandse zuiveluitvoer heeft zich in 1985 gestabiliseerd op een bedrag van 7,6 miljard gulden. De uitvoer naar landen van de Gemeenschap groeide in waarde van 3,9 tot 4,1 miljard gulden. Een verdere groei, vooral van kaas, is volgens Schelhaas de komende jaren mogelijk. Problemen deden zich voor bij de uitvoer naar derde wereld landen (van 3.7 naar 3.5 miljard gulden).

Schelhaas toonde zich niet erg optimistisch over verbeteringen, gezien de algemene economische teruggang die de derde wereld nog steeds treft, de schuldencrisis waarmee vele landen te maken hebben, de dalende koers van de dollar en de afgenomen olie-inkomsten van olie exporterende landen.

Het aantal melkveehouders in ons land dat zijn melk aan de fabriek aflevert of deze zelf tot kaas verwerkt is vorig jaar met 3.000 gedaald tot 54.000. Het Centraal Bureau voor de Statistiek telde er 3.000 meer. Het verschil wordt gevormd door boeren met een tot vier (melk)koeien. De gemiddelde melkproduktie per, koe steeg van 5.100 naar 5.300 kilogram, de gemiddelde produktie per bedrijf van 213.000 naar 219.000 kilogram.

Inkomens niet ongunstig

Ondanks de problemen rond de superheffing was de ontwikkeling van de inkomens in de melkveehoudvrij vorig jaar niet ongunstig. De boeren kregen een iets hogere prijs voor hun melk, de krachtvoerprijzen lagen een fractie lager en de prijzen voor melkkoeien en nuchtere kalveren hoger. Per saldo zullen de inkomens volgens Schelhaas gemiddeld 5.000 tot 10.000 gulden hoger uitkomen dan in 1984.

In de EG is in 1985 1.6 procent minder melk geproduceerd dan het jaar daarvoor maar dat is nog altijd dan meer dan boetevrij is toegestaan. De verwachting is dat naast ons land, dat vorig jaar het enige was, nu ook Frankrijk en België aan Brussel zullen moeten betalen. Het aantal koeien daalde in de Gemeenschap met vijf procent, 94,000 melkveehouders (zes procent) stopten met melken, De produktie van boter is met zeven en die van melkpoeder met negen procent gedaald. Desondanks zijn de voorraden (boter- en poederberg) opnieuw gestegen.

¹ Werd 139 mln. (PZC, 1986-03-20)

In de Verenigde Staten blijkt de productie in de afgelopen maanden explosief te zijn gegroeid. Over geheel 1985 werd in dat land vijf procent meer geproduceerd. In tegenstelling tot de EG slagen de VS er volgens de voorzitter van het *Produktschap voor Zuivel* wel in om de gevormde zuivelvoorraden snel weg te werken. In Occanië (Vooraf Nieuw-Zeeland) blijft de productie ongeveer gelijk. In de Sovjet-Unie steeg de productie met een procent tot 99 miljoen ton, waarmee dit land de EG-productie evenaarde.

Zie MAP Coberco / 1986-01-07

Provinciale Zeeuwse Courant, 1986-03-25

Protest tegen SLOM-regeling ²

Boer die vrijwillig melkproductie beperkte gaat naar EG-rechter³

DEN HAAG (ANP) - Het College van Beroep voor het Bedrijfsleven heeft het beroep van een melkveehouder tegen de minister van landbouw en visserij omdat hij geen melkquotum toegewezen heeft gekregen aangehouden. Het College wil op een aantal punten eerst een uitspraak van het *Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen* in Luxemburg.

Het gaat daarbij speciaal om de vraag of de beslissing van de minister enige rechtsgrond heeft en of deze wel of niet in strijd is met het geldende gemeenschapsrecht.

De betrokken melkveehouder, J. Mulder uit het Groningse Den Horn (gemeente Aduard) is een van de ongeveer 4.000 boeren die heeft meegedaan aan de zogeheten Slacht- en omscha-

2 SLOM regeling – SLacht en OMSchakeling regeling – Een in mei 1977 door de EEG ingevoerde regeling. De regeling was bedoeld om de melkproductie binnen de gemeenschap te verminderen, boeren ontvingen een premie voor het gedurende een aantal jaren niet in de handel brengen van melk en zuivelproducten en voor het omschakelen van het melkveebestand naar een vleesveebestand. Voormalige melkveeboeren die er in 1983 – het peiljaar voor het toekennen van melkquotum – hier gebruik van maakten hadden daardoor – in eerste instantie – in 1984 geen recht op een melkquotum-toewijzing. Dit is in de loop der jaren weer recht gezet door procedures en uitspraken van het Europese Hof in Luxemburg – zoek in deze map op ‘sloM’
De wet is zoals uit onderstaande [www link](http://www.wetten.overheid.nl/BWBR0004545/geldigheidsdatum_23-01-2004) aangeeft per 24 jan. 2004 afgeschaft (ZHN.)

SLOM ‘afhandeling’ te vinden op http://wetten.overheid.nl/BWBR0004545/geldigheidsdatum_23-01-2004

3 uitspraak in knipsel LC 1991-03-26

kelingsregeling (SLOM) van de Europese Gemeenschap die dateert van 1977. Op grond van die regeling, die tot doel had de Europese melkproductie te beperken, staakten de boeren vrijwillig hun melkproductie. Daarvoor kregen zij een premie. Toen in 1984 de superheffing, de EG-boete op teveel geproduceerde melk, van kracht werd, kreeg een groot aantal SLOM-boeren een zogeheten nul-quotum. Voor elke kilogram melk die zij produceren zouden zij dus de boete, de superheffing, moeten betalen. Zij hebben daartegen massaal protest aangetekend. Zij voeren aan dat zij weliswaar vrijwillig hun produktie hebben gestaakt voor vier of vijf jaar, maar dat indertijd nergens is vastgelegd dat zij na die periode niet meer zouden mogen melken.

Bij invoering van de superheffing in april 1984 was ongeveer de helft van de 4.000 SLOM-boeren „contractvrij”. Degenen die weer wilden gaan melken kregen echter te horen dat zij op basis van hun produktie in het peiljaar een nulquotum kregen. Eind 1984 verenigde een aantal SLOM-boeren zich in een poging alsnog een quotum te krijgen. De vereniging telt nu 55 leden, onder wie Mulder.

Hangende de procedure in Luxemburg zijn de zaken van deze SLOM-boeren bij het *College van Beroep* opgeschort. Eerdere beroepen van SLOM-mers die niet bij de vereniging zijn aangesloten zijn door het College verworpen. Mr. H. J. Bronkhorst, een van de advocaten van Mulder, verwacht dat de zaak bij het Hof ongeveer 18 maanden zal duren.

Leeuwarder Courant 1986-04-30

Braks verbaasd over belasting op melkrechten

DEN HAAG (GPD) - Minister Gerrit Braks (Landbouw) Is stomverbaasd dat de belastingdienst de rechten van veehouders om melk te produceren, belast in de vermogenssfeer. „Daar heb ik nog nooit van gehoord”. Hij beloofde de kwestie op te nemen met staatssecretaris Henk Koning (Financiën). Het Kamerlid dat de belastingaanslag van een boer onthulde. Rene van der Linden (CDA), wapperde met een aanslag.

Braks noemde het een „merkwaardig verschijnsel dat de melk-quota voor de vermogensbelasting worden gewaardeerd”. Toch leek het hem niet onmogelijk want quota voor boeren worden in het handelsverkeer als waarde gezien en dus als vermogen belast. Vanuit de Tweede Kamer werd gisteren naar voren gebracht dat dit beslist niet kan. Landbouwgrond wordt op het ogenblik verkocht met soms f20.000 tot f25.000 per hectare extra vanwege de erop rustende melkrechten.

Nederlandse melkveehouders nemen alleen al 154 miljoen gulden voor hun rekening

Half miljard gulden superheffing voor Europese melkveehouders

DEN HAAG - De melkveehouders in de Europese Gemeenschap die in het afgelopen melk-prijsjaar 1985/1986 teveel melk hebben geproduceerd zullen ongeveer een half miljard gulden boete, de superheffing, aan Brussel moeten betalen. Daarvan nemen ongeveer 37.500 Nederlandse melkveehouders alleen al 154 miljoen gulden voor hun rekening. In tegenstelling tot het eerste jaar dat de superheffing van kracht was moeten nu ook boeren in de meeste andere landen een heffing betalen. Voorzitter drs. H. Schelhaas van het *Produktschap voor Zuivel* heeft dit woensdagmiddag meegedeeld.

De Nederlandse melkveehouders hebben het nationale quotum dit jaar met 2,28 procent overschreden. Vorig jaar was dat ruim één procent minder. Zij moesten vorig jaar 79 miljoen gulden aan Brussel afdragen en nog eens 77 miljoen aan de Nederlandse overheid die dit geld gebruikte voor kwijtschelding van een deel van de heffing en voor een nationale opkoopregeling. Naast de 154 miljoen die de boeren nu aan Brussel moeten afdragen moeten zij nationaal nog eens zestien miljoen betalen.

Uit het feit dat er dit jaar meer heffing moet worden betaald mag volgens Schelhaas niet worden afgeleid dat de superheffing minder doeltreffend wordt. Zonder maatregelen om de overproductie van melk te beperken zou de produktie in ons land de afgelopen twee jaar met ongeveer vijftien procent zijn gestegen. Ondanks de produktiebeperking zijn de zuiveloverschotten in de Gemeenschap het afgelopen jaar nog toegenomen. Half mei lager 1,14 miljoen ton boter opgeslagen in de koelhuizen tegen 939.000 een jaar eerder en 750.000 ton magere melkpoeder tegen 406.000 ton een jaar eerder.

Uitvoer daalde sterk

Met de opbrengst van de superheffing wordt een deel van de maatregelen om de overschotten af te zetten gefinancierd. De Nederlandse zuivelexport heeft in het eerste kwartaal vooral te lijden gehad van de dalende olieprijsen. Binnen de Europese Gemeenschap verliep de afzet nog redelijk, maar de uitvoer naar derde landen, met uitzondering van het belangrijke produkt kaas, daalde sterk. Het eind van de daling van de export naar olieproducerende landen is volgens Schelhaas nog niet in zicht.

De voorzitter van het *Produktschap voor Zuivel* waarschuwde woensdag dat van de superheffing een verstarrende werking uitgaat. Hij sprak de vrees uit dat andere EG-landen hun achterstand op de Nederlandse zuivel zullen inhalen als gevolg van de structuurverbeteringen die gelijktijdig zijn doorgevoerd, alsmede van het succes van sommige nationale opkoopregelingen.

Daar komt bij dat de EG-ministers van Landbouw het onlangs eens zijn geworden over een verdere verlaging van de melkproduktie met drie procent in de komende twee jaar.

Jaarverslag FNZ**Inning superheffing riep veel vragen op.**

ZEIST – „In 1985 deed de wijziging in het Europees zuivelbeleid zich in volle mate gelden. De inning van de superheffing, in 1985 meerdere malen uitgesteld, riep veel vragen op en vroeg bijzonder veel aandacht in het overleg van zuivelcoöperaties, -organisaties en overheid. De beperkingen in de melkaanvoer noopten zuivelondernemingen tot aanpassing van hun productieplanning en tot een herzien investeringsbeleid. 1985 werd een jaar met veel onduidelijkheid en onrust, uitmondend in toenemend onbehagen bij leden en sociale partners van de zuivelcoöperaties”.

Met het bovenstaande begint der inleiding van het jaarverslag 1985 van de Koninklijke Nederlandse Zuivelbond FNZ, de overkoepelende organisatie van de coöperatieve zuivelindustrie in Nederland, dat tijdens de algemene vergadering van de organisatie te Zeist werd aangeboden.

Vorig jaar werd 85,8% van de totale melkaanvoer door de FNZ aangesloten coöperatieve bedrijven verwerkt. De Nederlandse zuivelindustrie ontving vorig jaar totaal 12.176.939 ton melk van veehouders, hetgeen 1,4% minder was dan in 1984. De melkveestapel daalde in het verslagjaar met ruim 100.000 tot 2.320.000. De gemiddelde melkproductie per koe steeg tot 5.300 kg, bij een vet- en eiwitgehalte van resp. 4,16 en 3,36%. Behalve het weer zal de toegepaste selectie bij de uitstoot van overtollig melkvee ook in belangrijke mate hebben bijgedragen tot een kwalitatieve verbetering van de melkveestapel.

Productiecijfers

Van de aangevoerde melk werd 13,4% verwerkt tot consumptiemelk en -producten, 39,7% tot fabriekskaas, 9,9% tot gecondenseerde melk, 11,4% tot niet-mager melkpoeder, 15% tot mager melkpoeder en boter en het restant was teruglevering en diversen. De productie van fabriekskaas nam met 1,2% toe tot bijna 513.000 ton. Verder werd 1,618 miljoen kg consumptiemelk en -producten bereid. De productie van niet-mager melkpoeder was met 173.056 ton 6% kleiner dan in het voorafgaande jaar. Ook bij de productie van gecondenseerde melk was er sprake van een daling met 2,2 % tot 534.600 ton. De productie van mager melkpoeder bleef met 152.000 ton ruim 4 % bij die in 1984 achter. Er werd 229.100 ton boter geproduceerd, 5%, minder dan in 1984.

Ten aanzien van het zuivelbeleid wordt in het jaarverslag onder meer opgemerkt dat de melkveehouderij opnieuw werd geconfronteerd met een verlaging van het melkcontingent met 0,9 %. Ook was er sprake van een verdere vet/plaswijziging. Ook de renationalisatietendenzen kregen nog meer ruimte dan wenselijk is. Ten aanzien van de discussies over het Groenboek van de Europese Commissie wordt erop gewezen dat vooral de paragraaf over een meer marktconform prijsbeleid vergaande consequenties kan hebben.

Het FNZ-jaarverslag noemt de uitkomsten van de Landbouwwraad inzake het Brusselse akkoord 1985/86 op een aantal onderdelen redelijk positief. Maar er is ook sprake van teleurstelling. Bij dit laatste wordt allereerst gememoreerd dat het melkprijsjaar nagenoeg twee maanden later van kracht werd dan de bedoeling was. Dit heeft voor de melkveehouders als negatieve uitwerking dat de nieuwe prijzen later van kracht werden en voor de zuivelafzet het

feit dat de toch al steeds aanwezige periode van onzekerheid rondom de wisseling van een melkprijsjaar in het verslagjaar wel extra lang heeft geduurd. Dit is niet bevorderlijk voor een continue zuivelafzet, iets dat in het verslagjaar ook nog nadelig werd beïnvloed door de doorgevoerde wijziging in de vet/plasverhouding. Het FNZ-bestuur vindt dit laatste ongewenst.

CAO-overleg

Bij het hoofdstuk „Sociaal beleid zuivelindustrie” worden de resultaten van het CAO-overleg vermeld. Melding wordt daarin ook gemaakt van het feit dat van werkgeverszijde ten aanzien van een aantal punten eigen voorstellen tot wijziging van de CAO's werden ingebracht. In het verslagjaar was ook een studie *Herverdeling van Arbeid* aan de orde. De werkgevers staan hier niet principieel afwijzend tegenover, zij het dat het op langere termijn wel een bijdrage moet leveren aan de vermindering van de werkloosheid, terwijl het geen afbreuk mag doen aan de rendementsontwikkeling op korte en langere termijn.

In het 136 pagina's tellende jaarverslag wordt verder aandacht besteed aan de ontwikkelingen in de coöperatieve zuivelsector en de aandachtsgebieden van de FNZ.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1986-06-25

deel volledig in MAP Campina

Campina verwacht een moeilijk jaar

Eerste 'waarschuwing' RABO voor te hoge bedragen grond met 'melkrechten'.....

VELDHOVEN (ANP) - De directie van *DMV-Campina* verwacht dat 1986 een moeilijk jaar wordt. Het gaat daarbij om structurele problemen in de zuivelindustrie. „Daarom moeten we er rekening mee houden dat ons in de komende jaren nog tal van fundamentele veranderingen te wachten staan”, aldus de concern-directie in het dinsdag verschenen jaarverslag over 1985. [.....]

Plaatsvervangend voorzitter van de hoofddirectie van de Rabobank zei gisteren tijdens de algemene vergadering van het *DMV-Campina* in Veldhoven dat het gewenst is dat er een weg wordt uitgestippeld die eerst leidt tot versoepeling en nuancering van de superheffing en uiteindelijk tot de afschaffing daarvan. Het thans bestaande systeem met stringente contingentering per melkveehouder biedt volgens hem niet de omstandigheden waarin de Nederlandse zuivel zich optimaal kan ontwikkelen.

Volgens Wijffels is er een zeer levendige en ook omvangrijke handel ontstaan in grond waarvan een bepaald quotum melk is verbonden. Daarbij worden gigantische prijzen betaald. „Grondprijzen van 70.000 gulden per hectare met soms uitschieters tot rond de 100.000 gulden zijn bepaald geen uitzondering”, aldus Wijffels. Goede weidegrond wordt normaal getaxeerd op maximaal 35.000 gulden per hectare.

Om dergelijke hoge prijzen te kunnen betalen worden veelal leningen afgesloten. Dit jaar verstrekte de Rabobank al 40 procent meer aan leningen in deze sector dan vorig jaar. Omdat de Rabobank niet meer wil lenen dan de getaxeerde waarde van de grond wordt de rest van de kostprijs volgens Wijffels meestal gefinancierd uit het eigen vermogen van de ondernemer.

H. Wijffels: 'Superheffing moet verdwijnen'

Rabo-topman wijst op dure handel in productierechten

VELDHOVEN (ANP) - De superheffing heeft zulke schadelijke neveneffecten, dat er een weg moet worden uitgestippeld die eerst leidt tot versoepeling en uiteindelijk tot de afschaffing daarvan. Dat zei drs. H. Wijffels, topman bij de Rabobank, gisteren in Veldhoven op de algemene vergadering van het zuivelbedrijf DMV Campina.

Het thans bestaande systeem met stringente contingentering per melkveehouder biedt niet de omstandigheden waarin de Nederlandse zuivel zich optimaal kan ontwikkelen. „Alleen al de kostprijsverhogende effecten die uitgaan van de handel in produktiequota vormen een bedreiging voor de concurrentiepositie op de langere termijn”, aldus Wijffels.

De Rabo-topman waarschuwde voor die handel in produktierechten. „Wij hebben daarover bepaald gemengde gevoelens”. Volgens Wijffels is er een zeer levendige en ook omvangrijke handel ontstaan in grond waaraan een bepaald quotum melk is verbonden. Daarbij worden gigantische prijzen betaald. „Grondprijzen van 70.000 gulden per hectare met soms uitschieters tot rond de 100.000 gulden zijn bepaald geen uitzondering”, aldus Wijffels. Goede weidegrond wordt normaal getaxeerd op maximaal 35.000 gulden per hectare.

Leningen

Om dergelijke prijzen te kunnen betalen worden veelal leningen afgesloten. Dit jaar verstrekte de Rabobank al 40 procent meer aan leningen in deze sector dan vorig jaar. Omdat de Rabobank niet meer wil lenen dan de getaxeerde waarde van de grond wordt de rest van de kostprijs volgens Wijffels meestal gefinancierd uit het eigen vermogen van de ondernemer. „Dat is een risico-volle beslissing die leidt tot een aanmerkelijke kostenverhoging”. Daar komt aldus Wijffels nog eens bij dat er alle aanleiding is om op niet al te lange termijn rekening te houden met een daling van de melkprijs.

Wijffels toonde zich weinig optimistisch over de afzetmogelijkheden de komende jaren. De consumptie op de binnenlandse markt en in de overige landen van de EG is dermate hoog, dat er nauwelijks nog ruimte is voor groei. De export staat onder druk als gevolg van de dalende olieprijs. Immers veel zuivel wordt uitgevoerd naar olieproducerende landen en die hebben nu minder te besteden. Wijffels voegde daaraan toe op dit punt overigens niet al te somber te zijn. „Het valt niet te verwachten dat men in die landen allereerst wil bezuinigen op voedselproducten”.

Leeuwarder Courant 1986-07-05

Melkproductie per koe flink gestegen

LEEWARDEN - De melkproductie per bedrijf, maar ook die per koe is in het boekjaar 1885/1886 flink gestegen. Na enkele jaren vrij stabiel te zijn gebleven, was er in het boekjaar tot 12 mei een aanzienlijke stijging van ruim 300 kilogram tot een totaal van 6.170 kilogram melk. In het voorgaande boekjaar was dat nog 5.860 kilogram. Gemiddeld daalde het aantal

melkkoeien per bedrijf van 88.5 naar 85,2. Dit blijkt uit gegevens van de CCLB Accountants die de bedrijfsresultaten over het boekjaar 1985/86 van tachtig bedrijven hebben berekend.

Ondanks een verdere korting op het toegestane melkquotum is de melkproductie per bedrijf toch gestegen. De CCLB verklaart dit door te wijzen op de bedrijven die door grondaankopen hun heffingvrije hoeveelheid melk hebben vergroot. Daarnaast is de overschrijding van het quotum in het afgelopen boekjaar groter geweest.

De opbrengsten namen sterker toe dan de kosten. Per bedrijf was de stijging drie procent. Per koe stegen de opbrengsten van f5.150 naar f5.510. Er was sprake van een gematigde kostenstijging. De totale kosten namen met bijna twee procent toe. De voerkosten stegen iets maar dat vindt vooral zijn oorzaak in het feit dat de eigen ruwvoerpositie dit voorjaar niet zo gunstig was en er bij gekocht moest worden. Krachtvoer werd meer gebruikt, maar was goedkoper. Het ondernemersoverschot kwam ruim f4.000 hoger uit. De arbeidsopbrengst per ondernemer steeg ruim f5.000. Overigens wijst de CCLB er op dat van de 80 bedrijven er 45 een hoger en 35 een lager resultaat hebben in 1985/86, vergeleken bij het vorige boekjaar.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1986-07-09

Produktschap voor Zuivel: 'toekomst in kaas'

Europese boterberg naar record omvang

RIJSWIJK (GPD) - De EG-boterberg heeft een record-omvang beeikt. De voorraad in de koelhuizen is maar liefst 350.000 ton groter dan vorig jaar en is nu uitgekomen op 1,35 miljoen ton, ondanks een vrij omvangrijke boterexport naar Rusland.

Voorzitter drs. Harm Schelhaas van het *Produktschap voor Zuivel* ziet daarin een teken dat de Europese aanpak van de boterberg faalt. Volgens Schelhaas is er te weinig fantasie en daadkracht getoond en moet er nu ernst worden gemaakt met een goede aanpak.

Schelhaas wijst er in zijn voorwoord bij het jaarverslag van het produktschap over 1985 op dat de Nederlandse zuivelsector al meer dan twee jaar aandringt op het verkopen van oude boter aan de mengvoederindustrie. Als dat advies zou zijn opgevolgd, zou er inmiddels al 500.000 ton melkvet zijn afgezet. Ook afzet op de algemene vettenmarkt verdient naar de mening van Schelhaas ernstige overweging. Zonder deze markt te verstoren zou er jaarlijks 300.000 ton botervet kunnen worden verkocht.

Kaas

Kaas moet de Nederlandse positie op de zuivelmarkt verstevigen. Over enkele jaren zou zelfs vijftig procent van de Nederlandse melk tot kaas moeten worden verwerkt. Nu gaat er veertig procent in de kaasbak.

Schelhaas vraagt van de Nederlandse kaaswereld een verdere verruiming van het assortiment en het ontwikkelen van procedé's die onze kaas beter geschikt maken voor de afzet in warme landen. De kaashandel zou zich voorts moeten blijven inspannen om op nog meer markten vaste voet te krijgen.

De positie van de zuivelmarkt is zorgelijk. De export naar landen buiten de EG zal naar verwachting verder dalen. De sterk gedaalde olieprijs heeft de markt blijvend onder druk gezet.

Binnen de EG is de afzet van kaas echter licht stijgend. Voor het eerst sinds 1970 moet dit jaar worden gerekend op een melkprijs die 1,5 a 2 cent lager ligt.

Limburgsch Dagblad 1986-07-31

Oude EG-boter als kalfsvoeder

BRUSSEL - Boter uit de voorraden van de Europese Gemeenschap mag worden gebruikt als voer voor kalveren, zo heeft de Europese Commissie gisteren besloten. Met dit definitieve besluit wil de commissie een bijdrage leveren aan de vermindering van de Europese boterberg, die op het ogenblik 1,3 miljoen ton bedraagt.

Het gaat om boter die langer dan twee jaar opgeslagen is geweest en voor directe menselijke consumptie niet meer geschikt is. Dit jaar zal 50.000 ton als veevoer vrijkomen en volgende jaren 150.000 ton per jaar.

Een en ander kost de gemeenschap enkele honderden miljoenen guldens, omdat de boter tegen hoge garantieprijsen uit de markt is genomen en nu tegen spotprijzen weggaat.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1986-08-12

Boetes voor overtreding superheffing

ZIERIKZEE - In 1985 en 1986 zijn bijna vierhonderd processen-verbaal opgemaakt tegen melkveehouders en aannemers die door antidatering van plannen tot uitbreiding van veehouderijen hebben geprobeerd onder de superheffing op overtollige melkproduktie uit te komen. Dat blijkt uit antwoorden van minister Braks (landbouw) op schriftelijke vragen van het kamerlid Tazelaar (PvdA).

Voor reeds bestaande harde voornemens tot uitbreiding ten tijde van het superheffingsbesluit wilde de regering geen „boete” opleggen, in de vorm van een superheffing. Maar bij de 393 onderzoeken naar aanvragen voor ontheffing van de superheffing deelde de inspectie van het ministerie van landbouw, de AID, maar liefst 395 processen-verbaal uit. Niet alleen de boeren, maar ook derden die aan de vermeende fraude meededen zijn op de bon geslingerd.

Slechts

Van het totaal aantal melkveehouders in Nederland (circa 60.000) gaat het slechts om circa tweederde procent die werd geverbaliseerd. Opvallend is wel dat zowel de provinciale directeuren landbouw en voedselvoorzieningen, die de aanvragen in eerste aanleg beoordelen, als de ambtenaren op het ministerie in Den Haag een fijne neus blijken te hebben om louter op grond van de schriftelijk overgelegde stukken de inspecteurs op pad te sturen naar fraudeurs. Het percentage dat bij onderzoek ter plekke door de mand is gevallen bleek hoog.

Export zuivel 30 procent gekelderd, boterberg groter

RIJSWIJK (ANP) - De Nederlandse uitvoer van zuivelprodukten naar landen buiten de Europese Gemeenschap is in het eerste halfjaar met dertig procent gekelderd van 1,8 naar 1,3 miljard gulden. Deze daling had betrekking op alle zuivelprodukten.

Oorzaak is de lagere olieprijs. Aldus woensdag de voorzitter van het *produktschap voor zuivel*, drs H. Schelhaas.

De grootste daling van de export trad op bij boter en melkpoeder. Hiervan ging respectievelijk 60 en 53 procent minder het land uit. Door de gezakte olieprijs komen veel ontwikkelingslanden geld tekort, landen die bovendien al enorme schulden hebben. Schelhaas sprak woensdag van een „crisissituatie” in de zuivelafzet. Volgens hem is het niet uitgesloten dat de werkgelegenheid in de Nederlandse zuivelindustrie erdoor in gevaar komt.

Een gevolg is dat de boterberg en de melkplas van de EG groter zijn geworden, alle maatregelen ten spijt. In dit verband is inmiddels overigens ook gebleken dat de superheffing, de boete voor boeren die te veel melk produceren, tot nu toe bepaald geen positief effect uitoefent. De melkproductie stijgt nog steeds.

Schelhaas sprak op grond hiervan de verwachting uit dat de EG „verdergaande maatregelen” zal nemen tegen de melkveehouders. Hij baseert zich op bronnen in Brussel, waar de Europese Commissie en haar ambtenarenapparaat zetelen.

Drastische ingrepen in zuivel onontkoombaar

(Door Hans de Bruijn)

De enkele tienduizenden Nederlandse zuivelboeren gaan uiterst onzekere tijden tegemoet. Minder produktie, lagere prijzen voor de geleverde melk en dus daling van inkomen zijn een paar van hun vooruitzichten voor 1987. Sombere vooruitzichten, maar iedereen - op de meeste boeren na - zegt dat het niet anders meer kan.

In de koelhuizen van de Europese Gemeenschap ligt 1,4 miljard kilo boter opgeslagen

In de koelhuizen van de Europese Gemeenschap liggen 1,4 miljard kilo boter en een miljard kilo magere melkpoeder. De melkoverproduktie in de EG bedraagt volgens de meest optimistische schattingen acht miljard liter, volgens mensen die het somber inzien dit jaar mogelijk zelfs het dubbele.

De botervoorraden zijn, zoals Europees landbouwcommissaris mr. Frans Andriessen vorige week zei, voldoende om elke wereldburger een pakje pure roomboter te geven. Daarnaast kampt de EG ook nog met enorme overschotten aan graan en rundvlees.

De produktie van melk blijkt echter het allermoeilijkst in bedwang te houden. Superheffingen, medeverantwoordelijkheidsheffingen of andere strafmaatregelen voor teveel producerende boeren hebben nauwelijks geholpen.

Al die overschotten kosten de Europese Gemeenschap elk jaar enkele tientallen miljarden gulden. Weggegooid geld, zou je bijna zeggen, ware het niet dat honderduizenden boeren er hun bestaanszekerheid aan ontlene.

Maar het is bij de hierboven genoemde astronomische cijfers niet verwonderlijk dat in de boezem van de EG gedacht wordt aan drastischer maatregelen om te voorkomen dat de Gemeen-

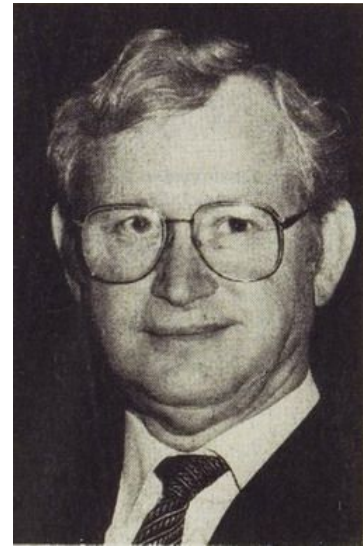
schap in haar eigen melkplas verzuipt. Andriessen, als Nederlander afkomstig uit een van de grootste melk-overproducerende landen, heeft nu de knuppel in het hoenderhok gegooid.

Oploop

De Europese Commissie, het dagelijks bestuur van de EG, besloot woensdag op zijn voorstel om de lidstaten een paar van die drastische ingrepen voor te leggen. De Commissie, uitvoerder van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, zou bijvoorbeeld de bevoegdheid moeten krijgen op eigen houtje de opkoop van boteroverschotten stop te zetten.

Ook zou de commissie de opkoop van melkoverschotten willen beperken tot de zomermaanden en vraagt zij de bevoegdheid die in noodgevallen helemaal stop te zetten. Bovendien zou het overhevelen van melkquota van weinig producerende boeren naar overproducenten moeten worden verboden.

Ingrijpende maatregelen, omdat zij het hele huidige zuivelmechanisme in de EG overhoop halen. Dat stelsel gaat er immers van uit dat de EG overschotten opkoopt - en opslaat in koelhuisen, voor de eeuwigheid zeggen sommigen - en de boeren vaste prijzen voor hun produkten garandeert.

EG-commissaris Andriessen

Dat systeem heeft echter ook een negatief effect gehad: doordat de boeren zoveel zekerheden werden geboden, was er voor hen weinig prikkel om uit eigen beweging hun produktie te beperken. De superheffing - een boete voor teveel geproduceerde melk - heeft wel enig effect gehad, maar klaarblijkelijk onvoldoende. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Nederlands landbouwminister ir. Gerrit Braks een verhoging van die heffing voorstelt. Ook zou er een extra heffing moeten komen teneinde de afzet van de overtollige zuivelprodukten in de wereld te vergroten. Of het veel uithaalt is de vraag, nu veel van de traditionele afnemers - de ontwikkelingslanden - nauwelijks geld hebben om die zuivelprodukten te kopen.

Op het eerste gezicht heeft Braks ook weinig waardering voor de voors tellingen vanuit Brussel. Zij zullen onvermijdelijk leiden tot daling van de melkprijs - en dus van inkomen - voor de boeren. Voor een CDA-bewindman, die weet dat die melkveehouders in belangrijke mate zijn kiezersvolk zijn, geen aantrekkelijke voorstellen om te verdedigen. Vooral niet omdat Nederland als gespecialiseerd zuivelland extra zwaar door dergelijke maatregelen zal worden getroffen

Boerenlobby

Maar dat is een probleem dat niet alleen Braks met zich meebrengt wanneer de landbouwministers maandag in Brussel over de voorstellen van de Europese Commissie praten. De meeste excellenties uit de melkproducerende landen (vooral Denemarken, West-Duitsland, Nederland, Frankrijk, Groot-Brittannië) voelen constant de hete adem van de boerenlobby in hun nek.

Een niet-gekozen Brusselse landbouwcommissaris heeft daar aanzienlijk minder last van. Het getuigt daarom al van durf dat Braks de voorstellen van Andriessen woensdag niet meteen heeft verworpen en er zelfs positieve elementen in aantrof. Ook Braks erkent dat drastische maatregelen nodig zijn en hij is er de man niet naar om zachte heelmeester te spelen.

Maar tot maatregelen die scherp snijden in de inkomens van de veehouders zal ook hij - evenmin als zijn collega's - niet te verleiden zijn. Daar komt bij dat de Europese Commissie de bevoegdheid wil om - zonder toestemming aan de ministers te hoeven vragen - beperkende maatregelen te kunnen nemen. Dat gaat veel van de EG-lidstaten te ver.

Het is dus nog maar de vraag wat maandag van Andriessen's voorstellen zal overblijven. Braks - die in dit stuk de eerste viool speelt - heeft al laten weten meer te zien in maatregelen als een uitbreiding van de opkoopregeling van melkquota, waardoor de produktiemogelijkheden vanzelf worden beperkt, en het omtmoedigen van overproduktie door de superheffing (nu een boete van 56 cent per teveel geproduceerde liter melk) te verhogen tot de 'gewone' melkprijs (75 cent) of zelfs nog hoger. En ook dat zijn al maatregelen die Braks - die bij de Nederlandse boeren toch wel een potje kan breken niet populair zullen maken.

Leeuwarder Courant 1986-10-11

Land ingezet op f 64.253 per hectare

Van een onzer redacteurs

JOURE - Van dalende grondprijzen was gisteren nog geen sprake op de provisionele verkoping van 3,6 hectare land in de Zuidbroeksterpolder onder Joure. De strijkgeldschrijverscombinatie Hoekstra zette het door notaris mr. Reinhard Mulder uit Langweer geveilde object in op f 231.311. Dat komt neer op f 64.253 per hectare. De hoogte van het bedrag werd mede ingegeven door het hoge melkquotum dat op de landerijen rust: 20.000 kilogram per hectare. Inge-wijden hebben uitgerekend dat voor één kilogram quotum ongeveer twee gulden is betaald. Ruim honderd mensen waren op de verkoping in café Het Anker in Scharsterbrug afgekomen.

Leeuwarder Courant 1986-10-24

Land brengt ruim f 77.000 per hectare op

JOURE - Op de finale verkoop vanmorgen in Scharsterbrug van 3,6 hectare land in de Zuidbroeksterpolder onder Joure is een ongekend hoge prijs geboden. Het twee weken geleden al door een strijkgeldschrijverscombinatie hoog ingezette bedrag van f 231.311 werd vanmorgen nog eens met bijna een halve ton verhoogd. Het eindbod komt overeen met ruim f 77.000 gulden per hectare. Koper is K. Heida uit Zuidbroek geworden, van wie het verkochte perceel aanpalend weiland is. De hoogte van het bedrag is met name ingegeven door het hoge melkquotum, dat op de landerijen rust: 20.000 kilo per hectare. Voor de finale verkoop van het door notaris mr. Reinhard Mulder uit Langweer geveilde land bestond grote belangstelling.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1986-10-16

PZ. H. Schelhaas:

Voorlopig nog geen herstel zuivelmarkt

RIJSWIJK (ANP) - Voorzitter drs. H. Schelhaas van het *Produktschap voor Zuivel* ziet op korte termijn geen herstel van de internationale zuivelmarkt.

Op de langere termijn is er volgens hem echter „geen reden het hoofd in de schoot te leggen”, zo heeft hij woensdag verklaard tijdens een openbare bestuursvergadering van het schap. De factoren die hebben geleid tot de huidige crisis in de zuivel zullen volgens Schelhaas niet op korte termijn verdwijnen. Die factoren zijn de val van de olieprijs, de internationale schulden-

crisis en de prijsdaling van grondstoffen waaronder olien en vetten. Al die factoren werken op het moment ten nadele van de zuivel, aldus Schelhaas.

Hij verzette zich, waar het de langere termijn betreft, tegen met name pessimisten in ons land die denken dat de zuivelexport naar niet-EG-landen een voorgoed verloren zaak is en dat er in het jaar 2000 geen uitvoer van Nederlandse landbouwprodukten naar de derde wereld meer is. Bij een herstel van de economische groei in de derde wereld zal er een grote vraag ontstaan naar melk en zuivelprodukten. De Nederlandse zuivel kan daarvan volgens de voorzitter van het produktschap profiteren.

Schelhaas verwacht dat de Amerikaanse zuivelmarkt, die de afgelopen jaren net als de EG met overschotten kampte, volgend jaar al weer in evenwicht zal zijn.

De Europese zuivelmarkt moet uiterlijk in 1990 in evenwicht zijn, zo meent Schelhaas, die gelooft dat dit met een goede aanpak ook mogelijk is. Eerste voorwaarde is dan wel dat de huidige boterberg in de Gemeenschap op korte termijn wordt opgeruimd.

LC 1986-10-18

Leeuwarder Courant 1986-10-18

G.B.
Quotumbureau B.V.

MELK-QUOTUMBANK

Poppenhuizen 10 - 8495 ND Oldeboorn

Aangeboden:

- a. 107.760 kg MELK**
waarvan in het lopende jaar nog 50.000 kg te gebruiken op 6.67 hectare land, gelegen aan de Leppedyk te Akkrum
- b. 89.720 kg MELK**
waarvan in het lopende jaar nog 39.000 kg te gebruiken op 4.48 hectare, gelegen te Akkrum
- c. 155.787 kg MELK**
waarvan in het lopende jaar nog 80.000 kg te gebruiken
- d. 427.000 kg MELK**
waarvan in het lopende jaar nog 160.000 kg te gebruiken

Tel. 05663-1391 of 05153-260

Leeuwarder Courant 1986-10-28

Opstand verontruste boeren tegen de standsorganisaties „De hearen wolle net hearre”

HEMPENS - Vanuit Hempens zijn gisteravond verontruste boeren hun kruistocht begonnen tegen de standsorganisaties. Het gaat in dit geval vooral om kleine boeren, die al jaren hun bedrijf niet hebben uitgebreid, maar toch hun bijdrage aan het beleid moeten betalen door verplichte inkrimping van hun melkproductie. Zij vinden dat zij niet schuldig zijn aan de overschotten. Ze zijn immers niet gegroeid. De verontruste boeren beschuldigen de standsorganisaties ervan dat die niets voor hen hebben gedaan. Gisteravond in Hempens was de secretaris van de Friese Mij. Harm de Kroon uit Stiens, de man waar alle kommer en kwel op werd losgelaten.

De bijeenkomst stond onder leiding van Gerrit Lettinga uit Cornjum. Hij had als uitsmijter van de avond gekozen voor de volgende beschuldiging: op een boerderij in Irnsum, waar de laatste tien jaar niet is gemolken, is nu plotseling een melkquotum gekomen. De omvang daarvan is zo groot, dat de jonge boer het niet eens vol kan melken. Hoe zoiets kan? Wel, de boer woont samen met de secretaresse van de vertegenwoordiger van Braks in Friesland ir. Pieter Anema. De zaal sprak er schande van.

(Ir. Pieter Anema zegt dat zijn secretaresse in Sneek op een flat woont en niets met een boerderij heeft uit te staan. „It liket my alim únwierskynlik”. Wel herinnert hij zich een tijdelijk medewerkster wier partner destijds bouwplannen had. In zo'n geval zou hij, mits hij aan de regels voldoet, een quotum kunnen krijgen. „Mar is sis net dat dat dit gefal is”. Het gerucht dat iemand meer quotum krijgt toegewezen dan hij vol kan melken is hem wel vaker ter ore gekomen. Dat quotum is dan toegezegd, nadat aangegane verplichtingen zijn uitgevoerd. Zolang dat niet het geval is heeft de betrokkene niet de vrijheid het hem in het vooruitzicht gestelde quotum vol te melken. Red.)

De vraag van Lettinga aan het begin van de vergadering („Jimme sille wol tinke: wat dogge wy jir?”) bleef niet lang onbeantwoord. Toen Hessel Bouma uit Skuzum het woord kreeg, vlogen de beschuldigingen aan het adres van de standsorganisaties en de zuivelcoöperaties over de tafel. Voor de kleine boer is niets gedaan en wórdt niets gedaan. Dat was zijn grootste grief. Er moeten menselijke bedrijven komen met menselijke maatstaven. „De iene boer moat net kapot makke wurde, om de oare rêde te kinnen”.

De kleine boeren kwamen met een eigen oplossing voor het probleem: per bedrijf 60.000 kilogram melk per vaste arbeidskracht nog eens 40.000 kilogram en per hectare 5000 kilogram. Dat zou het zogenaamde A-quotum moeten zijn, waarop geen vermindering van toepassing mag zijn. Daarnaast moet er een B-quotum komen van twaalf procent van het A -quotum waarop een medeverantwoordelijkheidsheffing zou kunnen rusten. Wie zijn quota niet volmelkt, moet een premie krijgen. Uit de zaal werd nog aangedrongen op het instellen van een minimum grens van 100.000 kilogram melk per boer.

Bouma vond het vreemd dat de 'subsidieboeren' met hun grote bedrijven maar vergif kunnen strooien („Moderne lánbou is smoarch”), waardoor er reservaten voor beest en plant moeten komen, die anderen mee moeten betalen.

Hij wilde dat fabrieken de natuurlijke melkwinning zouden belonen, in plaats van een toeslag te geven voor de grote bedrijven. Er wordt te veel penicilline gespoten, het **Landbouwschap** zou door vrije verkiezingen moeten worden samengesteld, ongeorganiseerde boeren zouden er niet dubbel voor moeten betalen er lopen veel te veel ambtenaren in de landbouw rond (tussen het dekken van een merrie en in ontvangst nemen van het dekbewijs zitten elf ambtelijke schakels), ruilverkavelingen zijn een uitvloeisel van een rood systeem, kortom: er deugt weinig in de landbouw. „De hearen ha gjin earen en lústerje nei ús, mar se brúke ús wol om harren problemen op te lossen”.

Nadat ook Jaap Spaans uit het Noord-Hollandse Wijdenes mede namens de Werkgroep Beter Zuivelbeleid zijn bijdrage had geleverd, gingen er stemmen op om een eigen standsorganisatie op te richten. Ruim de helft van de boeren is als 'klein' te omschrijven. Een bundeling van die bedrijfsgenoten zou een machtige factor zijn bij het bepalen van het landbouwbeleid. Het bleef (nog) bij een dreigement. In elk geval vond Lettinga dat „der wer gewoane boeren yn it bestjoer sitte moatte. It swit jin ommers op it lest oan 'e stróte ta”.

Nog voor Harm de Kroon van de Friese Mij het woord kreeg, wilde iemand in de zaal nog even zijn hart luchten over de zuivelcoöperatie Noord-Nederland. Zijn oordeel was even kort als vernietigend: een organisatie van geldverslindende nietesnutten. De Kroon: „It giet der nochal wat om wel hjir”. Hij vond dat er te veel werd gespeeld op het verschil tussen klein en groot. De Friese Mij heeft altijd gezegd, dat de prijzen met eenzelfde percentage als de kosten moeten stijgen. Dat lukte niet. Toen is er op de melkprijs geknepen, maar de Friese Mij is daar nooit voor geweest. Hij kondigde aan, dat onder het huidige regiem ook grote bedrijven zullen sneuvelen. En over Noord-Nederland: die draait op een beter niveau dan de andere drie grote coöperaties in dit land.

De Kroon wees de verontruste boeren er op, dat het beleid van de Friese Mij erop is gericht zo veel mogelijk boeren boer te laten blijven. Yde Santema uit Wytgaard wilde toch wel even gezegd hebben, dat er enorm „wat libbet únder de boeren. Ik bin derfan skrokken. Ik kin my net yntinke, dat it haadbestjoer fan de Friese Mij dat net earder oppikt hat”. Hessel Bouma vond dat de Friese Mij Germ Strikwerda in Burgwerd heeft laten stikken, Harm de Kroon zei dat „as der oan ien skuord is, is dat wol Strikwerda”. Bouma: „De bestjoersleden hienen him fan harren eigen kwotum molke jaan moatten”.

Besloten werd tenslotte voortaan meer ruchtbaarheid aan dit soort bijeenkomsten te geven. De strijd zal worden voortgezet en de oproep werd geplaatst de grote organisaties dit vergaderseizoen meer dan voorheen met de problemen van de kleine boeren te confronteren. De plannen van Braks „om de helte fan de boeren derút te knikkerjen moatte fan de baan. Hy jout te gau ta”, vond Lettinga. De dreigende sfeer tijdens de vergadering was ook weer niet van dien aard, dat er na afloop niet op rustige wijze nog even kon worden nage tafeld.

Leeuwarder Courant 1986-10-30

Geen toeslag grote boeren DMV/Campina

ROOSENDAAL (GPD) - De grote veehouders van de zuivelcoöperatie DMV/Campina in het zuiden van het land krijgen geen kwantumtoeslag. Een krappe meerderheid van de leden heeft dat gisteren besloten. Het bestuur van de coöperatie had voorgesteld boeren die de meeste melk leveren meer uit te betalen. Anders zouden ze wel eens naar particuliere fabrieken kunnen gaan. Twee waren al naar Nutricia overstapt. Het probleem speelt kennelijk ook in het oosten van het land. De directeur van Coberco in Zutphen, mr. René Mattheussens, heeft gisteren tijdens de Agradobeurs in Doetinchem evenwel gezegd, dat werken met kwantumtoeslagen niet overeenkomstig de coöperatieve gedachte is. Mattheussens verwacht dat de melkprijs van Coberco de komende jaren eerder lager dan hoger zal worden. Dat komt hard aan, omdat de melkprijs al onder die van de andere grote zuivelcoöperaties (zoals Noord-Nederland) ligt.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1986-11-18

Melkfabriek Coberco vervolgd wegens melkfraude

ZUTPHEN (ANP) - Justitie in Zutphen zal de melkfabriek Coberco met vestigingen in Zutphen en Arnhem vervolgen wegens medeplichtigheid aan melkfraude. Volgens de Zutphense officier van justitie mr. P. Cremers heeft het bedrijf zich via een juridische constructie mede schuldig gemaakt aan ontduiking van de superheffing op melk.

Dat is gebleken uit een uitgebreid onderzoek van de *Algemene Inspectie Dienst* (AID) van het ministerie van landbouw en visserij.

Volgens mr. Cremers, die dit maandag bevestigde, gaat het in totaal om 130 zaken, waarbij melkveehouders die meer melk hadden dan volgens de quota was toegestaan, dat teveel „doorschoven” naar andere melkveehouders. De „zwarte” melk kwam dan onder een andere naam binnen bij de melkfabrieken, waardoor de leden van Coberco in totaliteit meer melk konden leveren dan in EG-verband is toegestaan.

De AID startte bijna een jaar geleden, een uitgebreid onderzoek naar het op papier uitlenen van melkvee om de superheffing te omzeilen („koetoerisme”). Tijdens controles nam de dienst een deel van de administratie van Coberco. van veehouders en chauffeurs van melkwagens in beslag.

Leeuwarder Courant 1986-11-21

LEI: in 2000 ruim helft minderboeren

Van een onzer redacteurs

ORANJEWOUDE - Het aantal boeren zal tussen nu en het jaar 2000 dalen van 58.000 naar 27.000 en het aantal koeien in Nederland zal ruim een miljoen minder zijn dan nu en nog maar 1.370.000 bedragen.⁴ Dat staat in een studie van het *Landbouw Economisch Instituut*. Gisteravond op een bijeenkomst van de krite Fryslân van de ABTB maakte LEI-medewerker dr. ir. Vinus Zachariasse deze gegevens bekend. Op een vraag uit de zaal wat er doorgaans van die LEI-berekeningen uitkomt zei hij dat ze over het algemeen aan de voorzichtige kant zijn. „De landbouw loopt veelal harder dan wij verwachten”.

⁴ De voorspelling was iets te pessimistisch, maar toch redelijk in de buurt. Aantal bedrijven ging van 58000 in 1986 naar 29500 in 2000 / melk- en kalkkoeien van 2,3 mln. naar 1,5 mln. in 2000. (site: 'gegevens' / 'rondvee')

De studie geeft aan dat het aantal bedrijven met dertig of minder koeien zal dalen van 41 naar 15 procent en het aantal met vijftig koeien van 26 naar 11 procent. Daarentegen zal het aantal bedrijven met tussen de vijftig en zeventig koeien stijgen van 18 naar 33 procent. De bedrijven die meer dan zeventig koeien hebben zien hun percentage stijgen van 15 naar 41.

De produktie per koe zal sterk toenemen. Nu geeft de Nederlandse koe gemiddeld tussen de 5500 en 6000 kilogram melk per jaar. Als het huidige tempo wordt aangehouden zal die produktie met 75 kilogram per jaar stijgen. Zachariasse zag mogelijkheden voor een snellere stijging.

Als de melkrobot zijn intrede doet wordt de koe een keer of vier per dag gemolken en dat stuwt de productie enorm omhoog: met 15 tot 20 procent. Bovendien kunnen fokkerij, biotechnologie en het gebruik van natuurlijke hormonen een extra stimulans zijn.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1986-11-22

Ondanks overschot EG-zuivel

Recordjaar Nederlandse kaas

WOERDEN (ANP) - Ondanks de ernstige overschotten in de Europese zuivel, wordt 1986 een recordjaar op bijna alle fronten voor de Nederlandse kaas. De kaasexport floreert dit jaar als nimmer tevoren, zo heeft voorzitter drs. H. Schelhaas van het *Produktschap voor Zuivel* woensdag meegedeeld.

De totale kaasproduktie wordt dit jaar geschat op 523.000 ton, negenduizend ton (twee procent) meer dan vorig jaar. De binnenlandse afzet stijgt met zeventuizend ton (vier procent) tot 191.000 ton, de export naar EG-landen met negentienduizend ton (zeven procent) tot 307.000 ton. Alleen de export naar derde landen daalt met duizend ton (twee procent) tot 65.000 ton.

De gunstige ontwikkeling blijkt ook uit de hoeveelheid kaas die onlangs in een week werd uitgevoerd, 8.500 ton. Door de stijging van de binnenlandse afzet komt de consumptie dit jaar voor het eerst boven de dertien kilogram per hoofd van de bevolking (1985 12,7 kilo). Schelhaas voorziet zowel op de binnen- als de buitenlandse markt nog verdere groeimogelijkheden. De traditionele soorten vinden wereldwijd aftrek terwijl het zuivelbedrijfsleven blijft zoeken naar nieuwe soorten en nog betere kwaliteit. De voorzitter van het produktschap verwacht dat het nog ongeveer vijf jaar zal duren voordat de helft van de Nederlandse melkproduktie tot kaas wordt verwerkt.

Boerenkaas

Ook voor de boerenkaas is 1986 volgens Schelhaas een goed jaar. De produktie van de 630 boeren en boerinnen die hun melk nog zelf tot kaas verwerken is in vergelijking met vorig jaar met ongeveer vier procent gestegen tot achtduizend ton. De prijzen zijn tot nu toe zeer goed in tegenstelling tot de prijs die de zuivelindustrie voor haar kaas maakt.

De boerenkaas is, aldus een Schelhaas, een uniek produkt en „behoort in zijn beste kwaliteit zonder meer tot de wereldtop”. Hij verwacht dat het aantal boerenkaasmakende bedrijven de komende jaren iets zal dalen wegens het arbeidsintensieve karakter van deze produktie.

COBERCO-voorzitter „Minister Braks kan huurwet niet wijzigen”

‘De legale ontduiking van de Superheffing’

De heer Mattheussens van Coberco: „Er is niets illegaals aan als de ene boer zijn koeien verhuurt aan een andere boer”.

DOOR: BERT MOLENAAR

Er is de laatste tijd nogal wat te doen rond de zuivelconcerns in ons land. Een tijdje geleden werden de vijf grootste bedrijven in ons land (Melkunie, Menken, Noord-Nederland, Campina en Coberco) ervan beschuldigd samen actie te voeren op de Belgische markt als reactie op de verkoop in Nederland van Belgische melk die voor minder dan de minimumprijs over de toonbank gaat. Een actie overigens die door de directie van Menken is ontkend.

En nu wordt *Coberco* (OostNederland) door justitie ervan verdacht medewerking te verlenen aan de ontduiking door boeren van de superheffing op melk. Het zal nog wel heel lang duren voordat justitie met hulp van de *Algemene Inspectie Dienst* (AID) van het ministerie van landbouw en visserij tot een vervolging kan komen. Althans, voor zo ver *Coberco* iets te verwijten is, meent mr. R. L. M. Mattheussens, voorzitter van de hoofddirectie van *Coberco*. Want volgens hem is er niets gebeurd dat strijdig zou zijn met de wet.

ZUTPHEN - „Melkfraude hebben ze het genoemd. Kijk, dat vind ik heel verdrietig. Fraude heeft toch een heel andere klank dan dat het zou gaan om ontduiking van de superheffing. Bij melkfraude gaan de mensen denken dat we water in de melk hebben gedaan ...

Maar inmiddels zijn we er achter waarvan de officier van justitie in Zutphen, mr. Cremers, ons verdenkt: Medewerking aan ontduiking door boeren van de superheffing. Wij zouden een constructie bedacht hebben hoe boeren onder de superheffing uit zouden kunnen komen, als ze meer melk hebben geproduceerd dan hun door de EG is toegestaan. Onzin. Absoluut niet waar”.

Mr. R. L. M. Mattheussens, voorzitter van de hoofddirectie van *Coberco*, schudt energiek het hoofd. Geen haar op zijn hoofd zou er aan denken *Coberco* in frauduleuze handelingen te betrekken. „Wij snaptten ook niets van die berichten. Het hoofd juridische zaken van *Coberco* heeft daarop maar eens met de officier van justitie gebeld om te vragen wat er nu precies aan de hand was. Maar waar meneer Cremers het over heeft is niets illegaals. Het gaat namelijk om de vraag of een boer zijn koeien aan een ander mag verhuren, die dan ook de melkopbrengst op zijn rekening krijgt. Al een tijd terug kregen wij met zo'n geval te maken. Een melkveehouder sloot met een ander zo'n huurcontract. Toen heb ik gezegd: Als dat een serieus en dus wettig huurcontract is, dan zie ik niet dat die boer iets doet dat verboden is. Ons

standpunt is toen geweest dat als boeren onderling zo'n contract willen sluiten, dat dan ook een goed contract moet zijn. Dus geen gerommel of gesjoemel”.

Het verhuren van koeien is een van de pogingen om aan de overschrijding van de toegestane hoeveelheid melk per bedrijf te ontkomen en dus aan het betalen van een boete: de superheffing. Bedrijven die de hun toegestane hoeveelheid melk hebben bereikt, verhuren hun koeien aan iemand die zijn quotem niet haalt. Een soort onderlinge verevening, waartegen EG-landbouwcommissaris Andriessen fel gekant is, omdat de enorme melkplas in Europa zodoende nog niet slinkt. Bij die verhuren van koeien worden de beesten soms naar de stal van de huurder gebracht (koe-toerisme) maar vaak blijven zij gewoon bij de eigenaar staan.

KWARTAAL

„Om de aanleiding voor dit soort constructies te begrijpen moeten we even terug naar 1983. In juni van dat jaar kwam de EG met de superheffing als maatregel om de overproductie aan melk in te dammen. Maar die ging in met terugwerkende kracht tot begin april. Kijk, het melkjaar voor de boer begint ook om die tijd. De boeren waren dus al enkele maanden met de normale produktie bezig toen deze beperkende maatregel kwam. Rep en roer, ook onder de twaalfduizend boeren van *Coberco* die zich ineens moesten aanpassen aan een lagere produktie terwijl al een kwartaal voorbij was”.

Koeien werden verkocht. Op zich een effectieve maatregel, maar veel boeren grepen naar dit middel en dus kelderde de prijs op de veemarkten. Een groot aantal boeren besloot daarop maar niet tot verkoop van hun vee over te gaan. Maar minder melken is niet zomaar mogelijk, omdat ook een boer de natuur niet in de hand heeft. Mattheussens: „In 1983 heeft iedereen gezocht naar mogelijkheden om aan de problemen te ontkomen. Wat ik alleen zo jammer vind, is dat de officier van justitie doet alsof alleen in het gebied van *Coberco*, in Oost-Nederland dus, met dit soort constructies geprobeerd wordt de superheffing te ontlopen. Kom nou.

Het idee van het verhuren van koeien is helemaal niet uit dit gebied gekomen. Maar goed, wij hebben gezegd: als een boer een legaal huurcontract heeft moet hij dat aan ons melden en kunnen wij de melkopbrengst registreren. Die huurcontracten zijn trouwens niet illegaal. Onlangs heeft de rechter in Zutphen twee boeren ontslagen van rechtsvervolging die met zo'n contract werkten. Maar ook het ministerie van landbouw heb ik al lang geleden gevraagd of hun juristen nu eens duidelijk konden maken of dit nu wel of geen legaal gat in de wetgeving is. En niemand daarop gezegd dat het niet mag. Van meet af aan hebben wij als *Coberco* gevraagd om dit zo snel mogelijk vast te stellen. Een proefproces daarover zouden wij prima vinden. Dan weetje waar je aan toe bent”.

„Justitie gebruikt nu het argument, dat als er koeien verhuurd worden, die beesten ook naar de stal van de huurder moeten. Maar in geen enkel wetboek kan ik iets vinden dat zegt dat verhuur van goederen ook tot „verplaatsing” moet leiden. Over dat punt heb ik tegen Braks onlangs gezegd: „Sinds wanneer kunt u als minister van landbouw de huurwet veranderen?”

Via de huurovereenkomsten kunnen boeren onderling hun teveel of tekort aan geproduceerde melk verevenen. „Je moet eens in de andere EG-landen kijken hoe daar wordt gewerkt. In Denemarken is een heel aparte regeling van kracht. Alle boeren zijn aangesloten bij een landelijke administratie-organisatie. Op papier wordt alle melk daaraan geleverd. Die organisatie deelt dan de melk weer toe aan de fabrieken, precies naar de contingenten die iedere boer heeft. Brussel riep dat dat niet mocht. Maar Denemarken ging naar het Europese Hof, met als gevolg dat de regeling gewoon doorgaat.

In Frankrijk zie je een verevening per regio. West-Duitsland en Nederland passen echter de regelingen het scherpste toe. Tjonge als wij binnen *Coberco* zouden mogen verevenen.....Als je ziet hoe de boeren in ons gebied in verhouding tot 1983 hebben ingeleverd ... Vergeleken met de rest van ons land is de de melkproductie in Oost-Nederland het sterkst gedaald”.

Een ander probleem is dat justitie en AID in feite van *Coberco* verwachten dat zij „sjoemelgevallen” melden. Mattheussens: „Sorry, wij gaan niet onderzoeken of de melk in een melk-tank alleen maar van die ene boer is. Daar beginnen wij niet aan. Dat zou erop neerkomen dat onze chauffeurs, die de melk ophalen, dat moeten gaan controleren. Stel je voor dat een chauffeur merkt dat een boer een keer veel meer of veel minder melk heeft dan normaal... Daarvoor kunnen heel wat natuurlijke verklaringen zijn. Maar goed, als hij zoiets merkt, moet die chauffeur zijn vermoeden - meer is het niet - dan melden aan de AID? Als onze chauffeur fout zit, kan ik u verzekeren dat die boer zegt: „Die vent nooit meer op m’n er. En heeft de chauffeur gelijk, dan is die boer nog kwaaier”. Bovendien zegt de boer dan: „Coberco lapt me erbij. En in onze gebieden waar we dicht bij concurrenten zitten kan zoiets ook nog leden kosten”.

MOREEL

Mattheussens: „Ons uitgangspunt is dat wij niet voor de AID gaan werken. Maar we gaan ook niet meewerken aan zichtbaar gesjoemel. Toen wij er een tijd geleden achter kwamen dat twee chauffeurs de blokjes in de melkstal, waarmee de opgehaalde melkhoeveelheid per boer wordt geregistreerd, meenamen naar een andere boerderij hebben wij hen onmiddellijk geschorst. Want door dat grapje kwam de melk van meer boeren op de naam van één boer terecht”. Ontslag dreigde zelfs, tot Coberco bij een onderzoek merkte dat de twee medewerkers dit onder druk van de boeren en niet voor eigen gewin hadden gedaan. „Maar als zoiets nog eens gebeurt, is het ontslag.

Dat soort zaken is echter iets heel anders dan waarvan justitie ons nu verdenkt. Dat gaat over ons inziens een legaal huurcontract. Onze boeken zijn open. Laten ze maar komen kijken. Moreel vind ik zo’n huurcontract niet verwerpelijk. Nee. Als de wet zo’n „gat” kent, waarom zouden boeren daarvan dan geen gebruik mogen maken? Zeker als je ziet in wat voor een problemen sommige boeren zijn gekomen door deze superheffing. O, ik erken best de noodzaak van beperkende maatregelen. En onder de huidige omstandigheden van overproductie besef ik dat aan de superheffing - hoe verfoeilijk ook - niet ontkomen kan worden.

Er wordt te veel melk geproduceerd. Ik sta dan ook tegenover een aantal maatregelen van Andriessen heus wel positief. Maar dan zouden voor alle boeren in de EG de zelfde voorwaarden moeten gelden. Overigens is er nog een ander probleem. De melkproductie is over een heel jaar nooit gelijkmatig. In het voorjaar en de zomer heb je pieken. Dan groeit de boter- en melkpoederberg in „Brussel”. Maar op dit moment moeten wij als *Coberco* aan afnemers zelfs „nee” verkopen.

Als Brussel verder gaat met verscherping van de beperkende maatregelen met drie tot vijf procent, dan wordt het voor ons in de herfst en winter wel moeilijk. En weet je wat daar nog bovenop komt? De voedselhulpprogramma’s aan ontwikkelingslanden. Altijd voert men die programma’s in deze tijd uit als wij minder melk ontvangen. Dat zouden ze voor de zomer moeten doen. Dan is er een piek. Dat scheelt Brussel ook geld voor de opslag”.

Navordering van superheffing bij Friese boeren

OOSTERWOLDE - Een aantal boeren dat melk levert aan de coöperatieve zuivelfabriek De *Zuidoosthoek* in **Oosterwolde**, loopt de kans een navordering te krijgen van de superheffing. In een circulaire aan de betrokkenen wijst de fabriek op die mogelijkheid.

Het gaat om melk die in de administratie te boek staat als zijnde geleverd in het nieuwe melk-prijsjaar. In feite is die melk in het oude melkprijsjaar afgeleverd en heeft derhalve bijgedragen aan de overschrijding van het quotum van de betrokken boeren. Volgens directeur ir. J. Popma gaat het om kleine hoeveelheden en dus ook om betrekkelijk geringe bedragen. Het versturen van de waarschuwing aan de boeren is volgens de *Algemene Inspectie Dienst* van het ministerie van Landbouw een gevolg van een onderzoek door het *Produktschap voor Zuivel*. Een woordvoerder van de AID wilde nog wel kwijt dat bij alle fabrieken een onderzoek wordt ingesteld.

Leeuwarder Courant 1986-11-28

AID neemt deel administratie *Campina* in beslag

Van een onzer redacteurs

LEEUWARDEN - De *Algemene Inspectie Dienst* van het ministerie van landbouw heeft een deel van de administratie van de zuidelijke zuivelcoöperatie *DMV/Campina* in beslag genomen. Het gaat om de boekhouding die wordt gevoerd bij de innamestations van de rijdende melkontvangsten.

De AID gaat na of er onregelmatigheden hebben plaatsgevonden met de superheffing en of er ook melk van de ene boer naar de andere is overgeheveld. Een woordvoerder van het ministerie van landbouw zei vanmorgen desgevraagd dat er nog geen proces-verbaal is opgemaakt.

Provinciale Zeeuwse Courant 1986-12-03

Melklijsten DMC-Campina in beslag genomen

VEGHEL (ANP) - De *Algemene Inspectiedienst* (AID) van het ministerie van landbouw en visserij heeft beslag gelegd op de melklijsten van de zuivelcoöperatie *DMV-Campina*.

Een woordvoerder van het bedrijf heeft dit dinsdag bevestigd. Door die lijsten te vergelijken met de eigen opgaven van de bij *DMV-Campina* aangesloten boeren kan de dienst nagegaan of de regels met betrekking tot de superheffing goed zijn nageleefd.

Een woordvoerder van het ministerie heeft desgevraagd verklaard dat het onderzoek van de AID nog niet heeft geleid tot processen-verbaal tegen melkveehouders of *DMV-Campina* zelf. Het gaat volgens hem om een routine-controle zoals die eerder is uitgevoerd bij de oostelijke zuivelcoöperatie *Coberco*. Na dat onderzoek is tegen 130 melkveehouders en *Coberco*

zelf proces-verbaal opgemaakt wegens fraude. Deze zaken moeten nog voor de rechter komen. Het is niet uitgesloten dat de AID soortgelijke controles uitvoert bij andere bedrijven. Op de melklijsten staat precies hoeveel melk er bij *DMV-Campina* is aangevoerd en van wie. De in beslag genomen lijsten hebben betrekking op de melkaanvoer van de afgelopen twee jaar. Vorig jaar moesten de leden van DMV-Campina in het kader van de superheffing gezamenlijk 36 miljoen gulden neertellen.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1986-12-17

HISTORISCH AKKOORD'

Compensatie boer voor minder melk

(Van onze correspondent)

BRUSSEL - Een historisch akkoord. Zo noemde minister Gerrit Braks (landbouw) dinsdag de afspraken over de beperking van de melk- en rundvleesproductie in de EG, waartoe de ministers van landbouw van de EG na 90 uur vergaderen in Brussel besloten. Binnen twee jaar moet de produktie tot een aanvaardbaar niveau zijn teruggeschroefd.

Braks gaat op korte termijn met alle landbouworganisaties in Nederland praten over de invulling van de maatregelen.

Het akkoord is volgens Braks zo bijzonder omdat nu voor het eerst de produktie van de melk en rundvlees aan banden wordt gelegd, terwijl tegelijk de boeren voor hun inkomensverlies worden gecompenseerd. Braks denkt dat het uiteindelijke inkomenseffect voor de Nederlandse boeren nihil zal zijn.

De bedoeling van het pakket is dat in 1989 de produktie van melk en rundvlees meer zal zijn afgestemd op de behoeften van de Europese consumenten.

Door de maatregelen waarover men het dinsdag eens werd zal het landbouwbudget van de EG volgend jaar al 2.3 miljard gulden lager uitvallen. In 1988 1,2 miljard en in 1989 bijna x00 miljoen gulden.

Quota omlaag

de EG-ministers besloten dat in de komende twee landbouwjaren de melkproduktie in de EG met 9,5 procent moet worden verminderd. Daarvan moet 6 procent al per 1 april 1987 worden geëffectueerd, de rest volgt een jaar later. De melkveehouders worden indien nodig voor het verlies van inkomen gecompenseerd.

Dat betekent dat de 56000 Nederlandse melkveehouders de komende twee jaar ongeveer een miljard liter melk minder moeten gaan produceren. Van die 6 procent waarmee de melkproduktie volgend voorjaar omlaag moet, word 2 procent bereikt door vrijwillige quota-verlaging en. De resterende 4 procent komen tot stand via een verplichte, maar tijdelijke stopzetting van de gehele melkproduktie op bedrijven. Hoe lang 'tijdelijk' is, wordt niet aangegeven.

De 2,5 procent produktievermindering op 1 april 1988 is opgesplitst in een vrijwillig deel van 1 procent en een verplicht deel van 1,5 procent. Dan wordt nog een vermindering van de produktie met een procent bereikt als gevolg van de superheffing, die de komende twee jaar nog blijft bestaan.

De superheffing, een boete op teveel geproduceerde melk, wordt opgetrokken van 75 procent tot 100 procent van de EG-richtprijs voor melk.

De boeren zullen een compensatie uit de EG-kas ontvangen. De boeren die vrijwillig hun productie verminderen krijgen gedurende zeven jaar 16 cent per liter melk die zij minder produceren. Voor de verplichte stopzetting van de productie wordt gedurende slechts de komende twee jaar een compensatie van 27 cent per liter gegeven. De lidstaten mogen aan die laatste groep boeren daar bovenop nog eens uit eigen zak een premie van maximaal bijna 7 cent verstrekken, maar dat geldt alleen in het landbouwjaar 1987/1988.

Een belangrijk onderdeel van het pakket is de vergrote afzet van boter uit de EG-voorraden. Daarvoor is de komende twee jaar maar liefst 8 miljard gulden uitgetrokken. Die afzet kan bestaan uit export naar landen buiten de EG (zoals de Sovjet-Unie), gebruik van boter als veevoer of in de cosmetische industrie en speciale boteracties voor de consumenten in de EG ('kerstboter').

Twee jaar superheffing in Nederland

Om een eind te maken aan de overproductie in de Europese zuivelsector heeft de Europese Commissie ruim twee jaar geleden een systeem van contingentering ingevoerd, waarbij de melkveehouder een boete krijgt opgelegd over te veel geproduceerde melk (de z.g. superheffing). Dit heeft ertoe geleid dat de melkplas in de EG met ca. 7% is teruggebracht. De EG-uitgaven ten behoeve van de zuivel zijn echter niet afgenomen. Daarom is de Commissie onlangs gekomen met een nieuw pakket maatregelen dat het regime van de superheffing verscherpt en de flexibiliteit die het systeem in aanvang nog bood, er uithaalt. In dit artikel wordt beschreven wat de effecten van de superheffing in de afgelopen twee jaar zijn geweest. Ook wordt uiteengezet welke strategieën in de zuivelsector zijn gevolgd om de gevolgen van de superheffing zo goed mogelijk op te vangen. Mede dank zij deze strategieën is de schade voor de melkveehouders tot nu toe beperkt gebleven. Volgens de auteur zullen de huidige voorstellen van de Europese Commissie de uittocht uit de zuivelsector echter aanzienlijk doen toenemen.

DRS. A. KRIJGER**

Inleiding

Tot een paar jaar geleden ontwikkelde de Europese zuivelsector zich betrekkelijk voorspoedig. De belangrijkste rimpeling in de doorgaans rustige - maar wel gestaag uitdijende - melkplas betrof de jaarlijkse onderhandelingen in Brussel over de prijzen voor het komende melkprijsjaar ¹⁾. De uitkomsten hiervan droegen er toe bij dat - over een reeks van jaren bezien - de gemiddelde melkveehouder in de EG qua welvaartsontwikkeling niet te ver achterbleef bij de rest van de EG-bevolking c.q. dat de melkprijs nominaal niet daalde.

Hieraan kwam in 1984 vrij abrupt een einde doordat de Europese Commissie voor een periode van vijf jaar, te beginnen op 1 april 1984, een systeem van contingentering invoerde ²⁾. In Nederland is dit systeem bekend geworden onder de naam superheffing: naar de boete die door de melkveehouder betaald moet worden over te veel afgeleverde melk.

De directe aanleiding voor de contingentering vormden de in het jaar ervoor sterk opgelopen EG-voorraden van de interventieproducten boter en mager melkpoeder: boter van 112.000 ton tot 692.000 ton en mager melkpoeder van 576.000 ton tot 983.000 ton ³⁾. Mede hierdoor liep het beslag op de EG-middelen voor zuivelproducten plotseling vrij sterk op van 3,33 miljard Ecu in 1982 tot 4,40 miljard Ecu in 1983 ⁴⁾. De grondoorzaak voor de problemen ligt echter in het - sinds het begin van de jaren tachtig - sterk uiteenlopen van productie en afzet van zuivelproducten. De melkafleveringen aan fabrieken in de EG groeiden - in de jaren direct voorafgaand aan de superheffing - jaarlijks gemiddeld met 2,6%, terwijl de consumptie jaarlijks gemiddeld toenam met niet meer dan 0,5% ⁵⁾. De EG-marktordening voor zuivelproducten werd noodgedwongen uitgebreid met een nieuw instrument: een systeem van produktieregulering om het aanbod van melk beter af te stemmen op de vraag naar melk- en zuivelproducten. Het systeem voldoet tegelijkertijd aan twee belangrijke doeleinden. Ten eerste om op zo kort mogelijke termijn tot een beperking van de groei in de EG-uitgaven ten behoeve van de zuivel te

* Deze tekst is een transcriptie van: http://esbonline.sdu.nl/esb/images/1986_0336_tcm445-257660.pdf

** Auteur is plaatsvervangend hoofd, verbonden aan de Economisch-Statistische Afdeling van het Produktschap voor Zuivel te Rijswijk. Het artikel was op persoonlijke titel geschreven. Met dank aan collega's voor commentaar op een eerdere versie.

komen, en ten tweede om op wat langere termijn een koude sanering onder melkveehouders en een te sterke aantasting van de boereninkomens te voorkomen.

Er kwam hiermee een einde aan een globaal marktbeheer via de prijs, dat sinds 1968. het begin van het gemeenschappelijke landbouwbeleid, werd gevoerd. Ervoor in de plaats kwam een stringent marktbeheer dat direct aangrijpt bij de hoeveelheid die de individuele melkveehouder aflevert aan de melkfabriek.

Inmiddels is de superheffing alweer meer dan twee jaar oud. De eerste voorlopige gegevens omtrent de mate waarin de Nederlandse melkveehouder zijn quotum heeft overschreden respectievelijk heeft onderschreden, zijn beschikbaar. De verderop te presenteren gegevens zijn afkomstig van het *Produktschap voor Zuivel*.

Het artikel is als volgt opgebouwd. In paragraaf twee volgt de weergave van de gegevens met betrekking tot de reactie van de Nederlandse melkveehouder op de superheffing zoals deze tot uitdrukking komt in de over- en onderschrijding van het individuele quotum. Daarnaast is er een aantal effecten waarvan de relatie met de superheffing minder direct is. Deze effecten - waarvan wel op voorhand kan worden gezegd dat ze voor een belangrijk deel met de contingentering samenhangen - worden in paragraaf drie geïnventariseerd. Paragraaf vier tot slot bevat een korte evaluatie, waarin ook aandacht wordt besteed aan de recente voorstellen van de Europese Commissie ten aanzien van de zuivel.

Contingentering en melkafleveringen

De totale EG-productie van melk is bevroren op het niveau van de melkafleveringen aan fabrieken in 1981 plus één procent (Het eerste jaar is als overgangsmaatregel een 1% hogere hoeveelheid toegestaan). De verdeling van het contingent over de EG-landen vond plaats op basis van hun aandeel in de totale EG-melkafleveringen in 1981. Voor de toewijzing binnen een lidstaat mocht ten aanzien van de verdeling van het contingent een ander referentiejaar worden aangehouden. In Nederland is voor 1983 gekozen. Dit hield een korting in van 6,6% op de melkafleveringen van 1983 om op het, door de EG toegewezen, nationale quotum te komen.

De individuele Nederlandse melkveehouder kreeg uiteindelijk een quotum toegewezen gebaseerd op de melkafleveringen in 1983 minus 8,65% voor het eerste superheffingsjaar 1984/1985, omdat de minister van Landbouw en Visserij een reserve van 2,05% wilde vormen voor z.g. 'hardheidsgevallen'. In het tweede superheffingsjaar 1985/1986 ging daar dan nog eens één procent van af en kwam het kortingspercentage op 9,55 % ten opzichte van het referentiejaar 1983. Voor het lopende superheffingsjaar 1986/1987 zijn de quota gelijk gebleven aan die van 1985/1986. Over de te veel afgeleverde melk aan fabrieken is boete verschuldigd: de melkveehouder betaalt een boete van f. 55,87 (75% van de richtprijs voor melk) over elke 100 kg overschrijding van het quotum. Ter vergelijking: in 1984 werd door een melkveehouder gemiddeld f. 73 ontvangen voor 100 kg melk ⁶⁾. Tabel 1 geeft de belangrijkste kengetallen van de eerste twee superheffingsjaren.

Tabel 1. Kengetallen superheffing 1984/1985 en 1985/1986 voor Nederland, (x 1.000 ton)

Superheffingsjaar	1984/1985	1985/1986
Afleveringen aan zuivelfabrieken	12.194	12.254
Landenquotum	12.053	11.979
Overschrijding	141	275

Bron: Productschap voor Zuivel.

In beide jaren is door Nederland het toegewezen landenquotum overschreden: in het eerste superheffingsjaar met 1,2 %; in het tweede superheffingsjaar met 2,3%. Dus bijna een verdubbeling in het tweede jaar vergeleken met het eerste jaar. Voor het lopende superheffingsjaar 1986/1987 dreigt opnieuw een overschrijding ⁷⁾. Over de overschrijding van het landenquotum dient aan Brussel boete te worden betaald. Van de aan melkveehouders opgelegde heffing is over 1984/1985 circa f. 79 miljoen afgedragen en over 1985/1986 dient circa f. 153 miljoen te worden afgedragen. De gemiddeld per overschrijder verschuldigde superheffing bedroeg in 1984/1985 circa f. 5.100 (hiervan is door de minister van Landbouw en Visserij gemiddeld circa f. 800 per overschrijder kwijtgescholden) en zij zal voor 1985/1986 circa f. 4.600 bedragen.

Tabel 2. Nederlandse melkveehouderijbedrijven naar grootteklasse en provincie voor de superheffingsjaren 1984/1985 en 1985/1986, hoeveelheden melk in tonnen a)

	Aantal melkveehouders				Gemiddelde heffingvrije hoeveelheid		Gemiddelde levering	
	1984/1985		1985/1986		1984/1985	1985/1986	1984/1985	1985/1986
	absoluut	%	absoluut	%				
Totaal Nederland	54.112	100,0	51.117	100,0	224,7	231,4	225,0	233,0
Naar grootte van de heffingvrije hoeveelheid:								
< 100	13.399	24,8	11.997	23,5	58,9	58,5	58,3	58,5
100 - < 200	15.159	28,0	13.956	27,3	147,6	148,0	147,1	148,8
200 - < 300	11.174	20,6	10.788	21,1	247,6	247,9	248,8	250,4
300 - < 500	11.084	20,5	10.993	21,5	377,5	377,6	378,8	381,7
500 - < 1.000	3.115	5,8	3.198	6,3	626,3	626,6	627,6	627,6
≥ 1.000	181	0,3	185	0,4	1.283,1	1.266,9	1.288,7	1.240,9
Naar provincie:								
- Groningen	2.360	4,4	2.160	4,2	252,9	262,2	254,1	262,4
- Friesland	6.487	12,0	6.180	12,1	303,3	311,7	305,8	313,6
- Drenthe	3.625	6,7	3.400	6,7	218,4	228,6	218,7	229,8
- Overijssel	10.195	18,8	9.783	19,1	195,1	200,0	194,6	201,4
- Gelderland	11.008	20,3	10.368	20,3	183,6	189,6	182,5	190,1
- Utrecht	2.998	5,5	2.836	5,5	219,3	223,0	218,8	223,3
- Noord-Holland	3.032	5,6	2.872	5,6	219,6	224,1	219,4	222,6
- Zuid-Holland	3.905	7,2	3.523	6,9	207,4	213,9	207,7	215,3
- Zeeland	584	1,1	533	1,0	159,3	166,0	160,5	169,6
- Noord-Brabant	7.719	14,3	7.395	14,5	258,0	265,0	260,1	270,0
- Limburg	2.049	3,8	1.933	3,8	229,6	239,8	227,8	243,3
- Flevoland	150	0,3	134	0,3	707,0	722,7	713,1	719,5

a) Voorlopige cijfers (zie ook voetnoot 8).
Bron: Produktschap voor Zuivel.

De tabellen twee tot en met vijf bevatten de eerste voorlopige gegevens op het niveau van de melkveehouder ⁸⁾. Tabel twee beschrijft de structuur van de Nederlandse melkveehouderij naar grootteklasse en provincie. De tabellen drie en vier zijn het resultaat van een splitsing van de gegevens uit tabel twee in overschrijders (tabel drie) en onderschrijders (tabel vier).

Tabel twee leert dat de gemiddeld in Nederland toegekende heffingvrije hoeveelheid voor levering aan fabrieken circa 230 ton bedraagt. Dit komt overeen - bij een gemiddelde jaarlijkse melkgift van ongeveer 5.300 kg per koe ⁹⁾ - met circa 43 koeien. Een kwart van de melkveehouders kan tot de kleinere boeren worden gerekend met een heffingvrije hoeveelheid van minder dan 100 ton per melkveehouder. Niet meer dan 6 à 7% van de melkveehouders heeft een quotum van meer dan 500 ton, dus in slechts een relatief gering aantal gevallen bedraagt de melkveestapel meer dan 100 koeien. De meeste melkveehouders hebben een heffingvrije hoeveelheid van tussen de 100 en 200 ton; gemiddeld circa 148 ton, wat overeenkomt met ongeveer 28 koeien. De grootste concentraties melkveehouders komen voor in Friesland, Overijssel, Gelderland en Noord-Brabant. Overijssel en Gelderland spannen de kroon met gezamenlijk bijna 40%. Het betreft hier - gegeven de gemiddelde heffingvrije hoeveelheid - over het algemeen kleinere boeren. De melkveehouders met de gemiddeld grootste heffingvrije

hoeveelheid bevinden zich in Flevoland. Zij vertegenwoordigen echter maar 0,3% van het totale aantal melkveehouders. Op grote afstand volgt Friesland.

Tabel drie heeft betrekking op de overschrijders. Deze tabel laat zien dat de gemiddelde heffingvrije hoeveelheid van de overschrijders wat hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Een vergelijking op dit punt tussen tabel twee en tabel drie geeft aan dat de grotere boeren, met een heffingvrije hoeveelheid van 300 ton en meer, sterker bij de overschrijders zijn vertegenwoordigd. De tabel leert voorts dat het aantal overschrijders fors is toegenomen van 30.006 in 1984/1985 tot 34.472 in 1985/1986. Of wel van ruim de helft tot tweederde van alle melkveehouders. De toename heeft plaatsgevonden bij de middelgrote melkveehouders. De gemiddelde overschrijding per melkveehouder daarentegen is afgenomen van 9.100 kg in 1984/1985 tot 8.200 kg in 1985/1986.

Tabel 3. Overschrijders naar grootteklasse en provincie voor de superheffingsjaren 1984/1985 en 1985/1986, hoeveelheid melk in tonnen a)

	Aantal melkveehouders				Gemiddelde heffingvrije hoeveelheid		Gemiddelde levering		Gemiddelde overschrijding b)	
	1984/1985		1985/1986		1984/1985	1985/1986	1984/1985	1985/1986	1984/1985	1985/1986
	Absoluut	%	Absoluut	%					%	%
Totaal Nederland	30.006	100,0	34.472	100,0	238,1	245,8	247,2	254,0	3,8	3,3
Naar grootte van de heffingvrije hoeveelheid:										
< 100	6.554	21,8	6.519	18,9	59,1	62,0	64,6	67,6	9,3	9,0
100 - < 200	7.994	26,6	9.337	27,1	148,2	148,8	155,2	154,7	4,7	4,0
200 - < 300	6.569	21,9	7.842	22,7	247,7	248,0	257,6	256,1	4,0	3,3
300 - < 500	6.805	22,7	8.362	24,3	377,4	377,4	389,1	387,9	3,1	2,8
500 - < 1.000	1.973	6,6	2.291	6,6	626,3	624,0	643,0	640,0	2,7	2,6
≥ 1.000	111	0,4	121	0,4	1.272,0	1.238,9	1.311,8	1.268,9	3,1	2,4
Naar provincie:										
- Groningen	1.425	4,7	1.411	4,1	267,5	285,3	277,9	294,4	3,9	3,2
- Friesland	4.140	13,8	4.089	11,9	313,6	328,5	325,6	340,2	3,8	3,5
- Drenthe	2.214	7,4	2.307	6,7	222,9	241,0	231,7	249,3	3,9	3,4
- Overijssel	5.428	18,1	6.721	19,5	206,4	211,7	213,4	218,1	3,4	3,0
- Gelderland	5.414	18,0	6.763	19,6	194,1	207,0	207,0	212,7	3,4	2,8
- Utrecht	1.656	5,5	1.865	5,4	229,7	236,0	237,5	243,1	3,4	3,0
- Noord-Holland	1.756	5,9	1.668	4,8	224,0	232,8	233,8	240,8	4,3	3,5
- Zuid-Holland	2.148	7,2	2.272	6,6	221,3	228,9	230,3	237,4	4,1	3,7
- Zeeland	303	1,0	373	1,1	181,9	183,8	191,5	191,9	5,3	4,4
- Noord-Brabant	4.381	14,6	5.477	15,9	267,8	276,0	279,8	286,4	4,5	3,8
Limborg	1.042	3,5	1.422	4,1	241,8	243,5	250,8	253,0	3,7	3,9
Flevoland	99	0,3	103	0,3	716,5	711,9	740,3	735,6	3,3	3,3

a) Zie tabel 2.

b) Overschrijding als percentage van de heffingvrije hoeveelheid.

Bron: Produktschap voor Zuivel.

Ook per grootteklasse nam de gemiddelde overschrijding af met uitzondering van de kleinste melkveehouderijbedrijven (< 100 ton). Opvallend is de hoogte van de relatieve overschrijding bij deze kleine bedrijven: ongeveer 9% vergeleken met het landelijk gemiddelde van circa 3,5%.

Vergelijking van tabel twee met tabel drie met betrekking tot de provincies laat zien dat in het eerste superheffingsjaar met name de noordelijke provincies en Noord-Brabant sterker bij de overschrijders zijn vertegenwoordigd; [in het tweede superheffingsjaar is dat met name het zuiden. In Zeeland is de gemiddelde relatieve overschrijding het hoogst; in het oosten het laagst. In Gelderland is de gemiddelde relatieve overschrijding in 1985/1986 zelfs minder dan 3%.

Tabel 4. Onderschrijders naar grootteklasse en provincie voor de superheffingsjaren 1984/1985 en 1985/1986, hoeveelheden melk in tonnen a)

	Aantal melkveehouders				Gemiddelde heffingvrije hoeveelheid		Gemiddelde levering		Gemiddelde onderschrijding b)	
	1984/1985		1985/1986		1984/1985	1985/1986	1984/1985	1985/1986	1984/1985	1985/1986
	Absoluut	%	Absoluut	%					%	%
Totaal Nederland	24.106	100,0	16.645	100,0	208,1	201,7	197,4	189,6	5,1	6,0
Naar grootte van de heffingvrije hoeveelheid:										
< 100	6.845	28,4	5.478	32,9	58,7	54,4	52,2	47,6	11,1	12,5
100 - < 200	7.165	29,7	4.619	27,8	146,9	146,4	138,0	136,8	6,1	6,5
200 - < 300	4.605	19,1	2.946	17,7	247,3	247,4	236,1	235,3	4,5	4,9
300 - < 500	4.279	17,8	2.631	15,8	377,7	378,4	362,5	361,9	4,0	4,4
500 - < 1.000	1.142	4,7	907	5,4	626,3	633,1	601,0	596,3	4,0	5,8
≥ 1.000	70	0,3	64	0,4	1.300,7	1.319,9	1.252,0	1.187,8	3,7	10,0
Naar provincie:										
- Groningen	935	3,9	749	4,5	230,7	218,6	217,7	202,1	5,6	7,5
- Friesland	2.347	9,7	2.091	12,6	285,5	278,7	270,8	261,5	5,0	6,2
- Drenthe	1.411	5,9	1.092	6,6	211,4	202,4	198,3	188,8	6,2	6,7
- Overijssel	4.767	19,8	3.062	18,4	182,1	174,2	173,3	164,5	4,8	5,6
- Gelderland	5.594	23,2	3.605	21,7	173,6	157,0	165,0	147,8	4,9	5,9
- Utrecht	1.342	5,6	971	5,8	206,5	198,1	195,6	185,2	5,3	6,5
- Noord-Holland	1.276	5,3	1.204	7,2	213,6	212,0	199,5	197,4	6,6	6,9
- Zuid-Holland	1.757	7,3	1.251	7,5	190,4	186,8	180,1	175,2	5,4	6,2
- Zeeland	281	1,2	160	1,0	134,9	124,4	127,1	117,5	5,8	5,6
- Noord-Brabant	3.338	13,8	1.918	11,5	245,0	233,7	234,3	223,0	4,4	4,6
- Limburg	1.007	4,2	511	3,1	216,9	229,5	204,0	216,5	5,9	5,7
- Flevoland	51	0,2	31	0,2	688,6	758,4	660,2	666,0	4,1	12,2

a) Zie tabel 2.

b) Overschrijding als percentage van de heffingvrije hoeveelheid.

Bron: Produktschap voor Zuivel.

Tabel vier heeft betrekking op de onderschrijders. De samenstelling van deze groep is uiteraard het spiegelbeeld van die van tabel drie, de overschrijders. De gemiddelde heffingvrije hoeveelheid is lager dan het landelijke gemiddelde. De boeren in het oosten zijn oververtegenwoordigd in het eerste superheffingsjaar terwijl in het tweede superheffingsjaar boeren in het noorden en westen vaker tot de onderschrijders kunnen worden gerekend. De gemiddelde onderschrijding per melkveehouder is toegenomen van 10.700 kg in 1984/1985 tot 12.100 kg in 1985/1986. Zonder uitzondering vertonen alle grootteklassen in het tweede jaar een hogere gemiddelde onderschrijding dan in het eerste.

Voor het superheffingsjaar 1984/1985 betekent het een gemiddelde omzetzijning van bijna f. 8.000 per melkveehouder. De kleinste bedrijven vormen, qua aantal, in 1985/1986 de grootste groep binnen de categorie onderschrijders. Ook nu weer wijken de kleinste melkveeouders met betrekking tot de relatieve onderschrijding sterk af van het landelijk gemiddelde.

In zijn algemeenheid kan op basis van de tabellen drie en vier worden gezegd dat er een negatief verband lijkt te bestaan tussen grootteklasse en relatieve over- en onderschrijding, als tenminste de grootste boeren buiten beschouwing worden gelaten. Dit verband is voorwerp van verder onderzoek. Een plausibele verklaring voor het sterker worden van dit verband naarmate de bedrijfsomvang afneemt is de ondeelbaarheid van het belangrijkste produktiemiddel in de melkveehouderij: de koe. Met name de sterk afwijkende relatieve over-/onderschrijding van de kleinste melkveehouder maakt deze verklaring waarschijnlijk. Immers, gegeven de gemiddelde melkaflevering van deze kleine melkveeouders van circa 60 ton per jaar en gegeven een gemiddelde melkgift van circa 5.300 kg kan voor de kleinste melkveehouder een relatieve over-/ onderschrijding van circa 10% net een koe te veel of te weinig betekenen.

Het grotere aantal overschrijders met een gemiddeld geringere overschrijding in 1985/1986 ten opzichte van 1984/1985 bevat een aanwijzing dat de houding van de melkveeouders ten aanzien van de superheffing verandert. In het eerste jaar is door de meeste melkveeouders

een meer afwachtende houding aangenomen wat resulteert in een flink aantal onderschrijders; in het tweede jaar wil men in ieder geval het quotum volmelken: een eventuele geringe overschrijding wordt daarbij voor lief genomen. Dit wordt ook geïllustreerd door **tabel 5**; in deze tabel zijn melkveehouders ingedeeld naar mate van relatieve overschrijding.

Tabel 5. Overschrijders naar mate van relatieve overschrijding in 1984/1985 en 1985/1986 a)

Mate van overschrijding in procenten van de heffingsvrije hoeveelheid					Cumulatief			
	1984/1985		1985/1986		1984/1985		1985/1986	
	Absoluut	%	Absoluut	%	Absoluut	%	Absoluut	%
0 - < 1	8.136	27,1	10.296	29,9	8.136	27,1	10.296	29,9
1 - < 2	4.621	15,4	5.837	16,9	12.748	42,5	16.133	46,8
2 - < 3	3.548	11,8	4.256	12,3	16.296	54,3	20.389	59,1
3 - < 4	2.667	8,9	3.146	9,1	18.963	63,2	23.535	68,3
4 - < 5	2.008	6,7	2.470	7,2	20.971	69,9	26.005	75,4

a) Voorlopige cijfers (zie ook voetnoot 8).

De tabel illustreert dat het aantal melkveehouders dat het quotum net iets overschrijdt is toegenomen. In het eerste superheffingsjaar overschreed 27% van de overschrijders met minder dan 1% het quotum; in het tweede jaar was dat bijna 30%. Voor de resterende superheffingsjaren mag uit hoofde hiervan, bij ongewijzigd beleid, een toename van het aantal overschrijders, maar met geringere hoeveelheden, worden verwacht.

Het toch nog forse aantal onderschrijders in 1985/1986 met gemiddeld een hogere onderschrijding dan het jaar ervoor is moeilijker te verklaren! Er kan worden gewezen op het feit dat niet alle melkveehouders voor hun inkomen alleen afhankelijk zijn van de opbrengsten van de melkveehouderij¹⁰⁾. Maar er kan ook worden gewezen op een categorie - maar dit geldt ook voor de overschrijders - die als ondernemer minder goed functioneert. Het vereist nadere studie om vast te kunnen stellen of het hier om harde kernen melkveehouders gaat die structureel fors overschrijden/onderschrijden of dat het om groepen gaat van wisselende samenstelling.

De belangrijkste conclusie die uit de voorgaande analyse kan worden getrokken is dat het blijkbaar voor grote groepen melkveehouders een groot probleem - zo niet onmogelijk - is om het toegewezen quotum ten naaste bij vol te melken. Mede daardoor zijn de financiële consequenties - in termen van te betalen superheffing (voor de overschrijders) en inkomensderving (voor de onderschrijders) voor de meeste melkveehouders erg hoog. Dit pleit voor een zo groot mogelijke inspanning melkveehouders te informeren omtrent de afgeleverde hoeveelheid melk in relatie tot het toegestane quotum en om de melkveehouder vroegtijdig te waarschuwen als de kans bestaat op een forse over- of onderschrijding.

Andere effecten van de contingentering

Het hiervoor gestelde heeft een direct effect op het inkomen van de melkveehouder. Immers, is men overschrijder dan betaalt men superheffing; is men onderschrijder dan derft men inkomen. Daarnaast is er een aantal effecten van de contingentering die minder direct kunnen worden vastgesteld. Het zijn effecten die voortvloeien uit het aanpassingsproces van de melkveehouder in zijn streven zijn inkomen te maximaliseren c.q. zijn kosten te minimaliseren onder het regime van de superheffing.

In deze paragraaf wordt op deze effecten wat dieper ingegaan zowel op het niveau van de melkveehouder als op het niveau van de gehele sector. Het is een eerste, en bij lange na niet

volledige, poging de gevolgen van de superheffing wat breder in kaart te brengen. Uiteraard is deze paragraaf meer speculatief van aard dan de vorige.

Uit het voorgaande blijkt dat het niet eenvoudig is om ongeveer zoveel te melken als het quantum toestaat. De belangrijkste reden hiervoor is dat een voortbrengingsproces in de landbouw zich nu eenmaal onderscheidt van een industrieel voortbrengingsproces als gevolg van de sterkere afhankelijkheid van de natuur. In de melkveehouderij bijvoorbeeld bepalen factoren als de gezondheidstoestand van het vee, het weer, het afkalfpatroon, de kwaliteit van het ruwvoer - factoren die niet of nauwelijks zijn te sturen of die voor langere tijd vastliggen - in belangrijke mate de bedrijfsuitkomst.

De melkveehouder diende, bij de aanvang van de contingentering, de melkproductie aanzienlijk te verminderen. Een minder dan evenredige inkomensdaling zal voor de meeste melkveehouders een belangrijk nevendoeel zijn geweest van de aanpassingsstrategie. Aanpassingsstrategieën kunnen ruwweg worden ingedeeld naar de **kostenkant** en naar de **inkomenskant**.

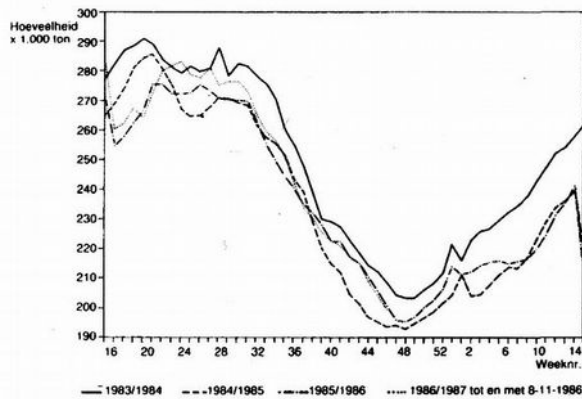
Allereerst de kostenkant: twee wegen staan er dan op korte termijn open: een verkleining van de melkveestapel en een vermindering van de krachtvoedergift. Beide wegen zijn bewandeld. Van 1984 op 1985 is de melkveestapel in Nederland afgenomen van 2.549.000 stuks tot 2.367.000 stuks ¹¹⁾. Een afname van 182.000 stuks (7,1%) ¹²⁾. Het gemiddelde verbruik van krachtvoer daalde van 1983/1984 op 1984/1985 met bijna 11 % in de westelijke weidegebieden en met 3% in de zandgebieden **13)**.

Een interessante vraag is nu wat heeft gedomineerd: de vermindering van de voedergift of het terugbrengen van de melkveestapel. Vermoedelijk in het eerste superheffingsjaar het eerste in sterkere mate omdat de gemiddelde **[1194]** melkproductie per koe van 1983 op 1984 daalde met 0,4%. Terwijl wanneer het tweede effect zou hebben gedomineerd men juist een stijging zou verwachten, ervan uitgaande dat de koeien met de laagste melkgift het eerst worden afgestoten. Van 1984 op 1985 is er wel sprake van een stijging van de melkgift met 1,1 % ¹⁴⁾. Dit duidt er blijkbaar op dat het tweede effect - rationalisatie van de melkveestapel - later is gaan domineren.

De mate waarin de kosten kunnen worden geminimaliseerd - van grote invloed op de flexibiliteit in de bedrijfvoering wordt bepaald door de kostprijsofbouw met daarin de verhouding vaste en variabele kosten. Hoe groter het aandeel van de vaste kosten des te minder op korte termijn de aanpassingsmogelijkheden ¹⁵⁾. Daarnaast is de ene melkveehouder praktisch vrij van vaste lasten, terwijl de andere melkveehouder daarentegen op hoge vaste lasten zit vanwege omvangrijke investeringen en de financiering daarvan.

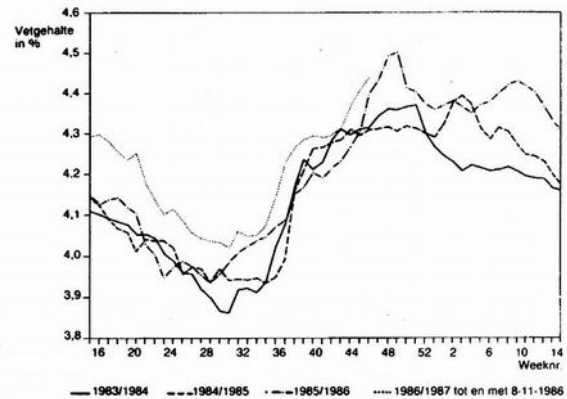
In het algemeen kan men zeggen dat de Nederlandse melkveehouder nog efficiënter is gaan produceren. Per saldo heeft dit ertoe geleid dat - mede door de sterke daling van de prijs voor veevoer van 1983/1984 op 1984/1985 met circa 16% ¹⁶⁾, alsmede de gedaalde rente en energieprijzen - de negatieve inkomenseffecten uit hoofde van minder af te leveren hoeveelheden melk zijn versluisd. Tot zover de kostenkant ¹⁷⁾.

Figuur 1. Ontwikkeling van de wekelijkse melkaflevering aan fabrieken voor een aantal melkprijsjaren

Bron: Produktschap voor Zuivel.

Figuur 2. Ontwikkeling van het vetgehalte in de melk per week voor een aantal melkprijsjaren

Bron: Produktschap voor Zuivel.

Daarnaast hebben zich aan de inkomenskant ontwikkelingen voorgedaan, zoals het verbeteren van de kwaliteit van het produkt als ook het aanboren van andere inkomensbronnen. Wat het eerste betreft kan worden gewezen op de verhoging van het vetgehalte in de melk. Het uit te betalen melkgeld aan de melkveehouder is naast de hoeveelheid melk die afgeleverd wordt ook afhankelijk van de samenstelling ervan: het vetgehalte en het eiwitgehalte. Hoe hoger deze gehalten, des te hoger het melkgeld. Het blijkt ook op korte termijn mogelijk te zijn het vetgehalte te beïnvloeden. De EG-verordening die de superheffing regelt, opent de mogelijkheid dit vetgehalte jaarlijks met 0,10 procentpunt onbelast te verhogen en zelfs met meer dan 0,10 procentpunt als aangetoond kan worden dat de stijging het normale gevolg is van de productie-omstandigheden ¹⁸⁾.

Wat het tweede betreft - het aanboren van andere inkomensbronnen - geldt dat deze zowel binnen de rundveehouderij als daarbuiten worden gevonden. Sommige groepen melkveehouders vullen het inkomen aan door het houden van jongvee, de verhuur van land, het houden van meststiertjes, het houden van vleeskoeien enz.

Verder is er sprake van een groeiende belangstelling voor de meervalkwekerij, de nertsenfarm, de konijnenhouderij, de champignonteelt en de geitenhouderij ¹⁹⁾; zo is bij voorbeeld van mei 1985 tot mei 1986 het aantal melkgeiten meer dan verdubbeld. Maar ook is het aantal schapen over die periode met 34.000 (4,2%) toegenomen ²⁰⁾.

Andere groepen melkveehouders vonden in de superheffing een aanleiding of waren genoodzaakt om geheel uit de melkveehouderij te stappen. Hetzij door gebruik te maken van de opkoopregeling waarbij het Ministerie van Landbouw en Visserij een vergoeding geeft voor het afstaan van produktierechten, hetzij door grond met daarop liggende produktierechten commercieel te verkopen. **Het laatste heeft geleid tot een zeer levendige handel in (delen van) grondgebonden quota.**⁵

Een kleine groep boeren tot slot, besluit te emigreren. Over de eerste helft van 1986 zijn 20% meer emigranten uit de Nederlandse landbouw vertrokken dan over de eerste helft van het jaar ervoor **21)**. Het is niet bekend in welke mate dit samenhangt met de superheffing.

5 Dik en onderstreping door ZHN.....

Genoemde aanpassingen hebben effect op het niveau van de sector en daarbuiten. **Figuur 1** geeft het seizoenpatroon van de wekelijkse melkafleveringen.

Er ontstaat een seizoenbeweging rond de wisseling van het melkprijsjaar. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat men de laatste week van het superheffingsjaar, bij een dreigende overschrijding van het quotum, terughoudend is met de aflevering van melk aan fabrieken. De sterke toename van de melkafleveringen de eerste week van het nieuwe superheffingsjaar is hiervan het rechtstreeks gevolg. Uiteraard treedt daardoor in de tweede week weer een forse daling op in de melkafleveringen omdat vanaf de tweede week het normale patroon zich herstelt.

Genoemd is de levendige handel in grond met produktierechten. Het verschil in koopprijs van een hectare onverpacht los grasland met en zonder quotum bedraagt circa f. 15.000. Voor land met quotum wordt gemiddeld de helft meer betaald dan voor land zonder quotum. Dit is een gemiddelde voor Nederland: afhankelijk van de regio en de hoeveelheid quotum wordt meer of minder betaald ²²⁾. Momenteel bedraagt de prijs per kg grondgebonden quotum circa f. 2,50. De handel in produktierechten leidt tot een hogere kostprijs voor melk en maakt de sector in zijn geheel kwetsbaarder. In het kader van de melkopkoopregeling kocht het Ministerie inmiddels ruim 183.000 ton melk. Dit is 1,5% van het landenquotum ²³⁾.

In figuur 2 wordt de ontwikkeling van het vetgehalte per week voor een aantal jaren weergegeven. Duidelijk valt de stijging van het vetgehalte waar te nemen na de introductie van de superheffing.

Wat de effecten van de superheffing buiten de zuivelsector betreft kan worden gewezen op directe gevolgen voor de vleessector en de veevoedersector. Het afstoten van melkvee leidde tot een toename van het aantal slachtingen van 1983 op 1984 van koeien en vaarzen met 190.000 (23%) ²⁴⁾. Op een commerciële wijze was deze extra hoeveelheid vlees maar ten dele via de export af te zetten zodat de rest ter interventie werd aangeboden. De EG-uitgaven ten behoeve van rundvlees namen van 1983 op 1984 met bijna 50% toe ²⁵⁾. Het laatste illustreert mede dat een maatregel als de superheffing pas op middellange termijn effect sorteert voor het EG-budget; op korte termijn worden de baten tenietgedaan door extra lasten die elders binnen het gemeenschappelijke landbouwbeleid optreden.

Een ander gevolg heeft betrekking op de veevoedersector. Deze sector kreeg van 1983/1984 op 1984/1985 te maken met een daling van de produktie van mengvoeder voor rundvee met 307.000 ton (5,7%) ²⁶⁾. De superheffing gaat ook niet ongemerkt voorbij aan het bankwezen. In 1985 werden door boeren 22% meer leningen opgenomen ten opzichte van 1984 ²⁷⁾, mede om produktierechten te kopen. Ook zijn er bij voorbeeld effecten in de graansector: melkveehouders gaan meer mais verbouwen op stukken land waarop geen melkvee meer graast als bijvoer voor melkvee of voor de verkoop ²⁸⁾.

Slot

Voor de Nederlandse melkveehouderij en de zuivelindustrie als geheel geldt als belangrijkste bezwaar tegen het huidige systeem van contingentering de verstarrende werking die ervan uitgaat op de produktiestructuur. De verdere specialisatie binnen de EG - van groot belang voor de Nederlandse zuivel vanwege de comparatieve voordelen die Nederland op dit gebied bezit - wordt hierdoor belemmerd.

Voor sommige groepen melkveehouders echter is het huidige instrument - aanpassing via het volume en de combinatie met de opkoopregeling - te prefereren boven andere instrumenten waarbij veelal de aanpassing tussen vraag en aanbod in sterkere mate via de prijs verloopt.

Het laatste zou voor deze groepen van melkveehouders tot een veel forsere aantasting van het inkomen hebben geleid ²⁹⁾.

Bij die melkveehouders die minder ongelukkig zijn met het huidige systeem speelt mede een rol dat de inkomensontwikkeling voor de meeste groepen melkveehouders niet tegenviel ³⁰⁾ en voor 1985/1986 - volgens een raming van het LEI - zelfs gunstig uitpakt ³¹⁾. Deze inkomensverbetering kwam tot stand via de kostenkant: efficiënter produceren en een forse daling van de krachtvoederprijzen ³²⁾ maar ook via de inkomenskant: de vetgehaltelijning. Op zich staan deze zaken los van de superheffing.

Verder zal bij een relatief gunstige beoordeling zeker een rol spelen dat het systeem toch minder star is dan men aanvankelijk dacht. Zeker de eerste twee jaren bood het systeem enige flexibiliteit ³³⁾. Duidelijk is dat de melkveehouderij zich aanpast aan de nieuwe omstandigheden.

Van de superheffing kan in ieder geval worden gezegd dat het instrument is geweest dat in circa twee jaar tijd de melkplasma in de EG met circa 7% heeft teruggebracht. Andere instrumenten zouden een dergelijk resultaat in ieder geval niet op zo'n korte termijn hebben mogelijk gemaakt. Dat dit per saldo nog niet heeft geleid tot een vermindering van de EG-uitgaven ten behoeve van de zuivel heeft andere oorzaken, zoals de ontwikkelingen op de wereldmarkt ³⁴⁾ en de olieprijs ³⁵⁾; ontwikkelingen die zijn opgetreden na de introductie van de superheffing.

Deze ontwikkelingen gaven in het voorjaar van 1986 binnen de Gemeenschap aanleiding tot een verdere korting van drie procent op de melkquota voor de resterende twee superheffingsjaren 1987/1988 en 1988/1989. Dit was nog niet genoeg. In september 1986 - de interventievoorraden bedroegen inmiddels meer dan 1,5 miljoen ton boter en meer dan 1 miljoen ton mager melkpoeder - kwam de Europese Commissie met een nieuw pakket maatregelen. De belangrijkste elementen daaruit hebben betrekking op een beperking van de interventiemogelijkheden van boter en mager melkpoeder en een blokkering van een toename van het vetgehalte in de melk.

Het laatste is per 1 oktober 1986 geëffectueerd. Vanaf dat moment behoorde een verhoging van het vetgehalte als aanpassingsstrategie voor de melkveehouder niet meer tot de mogelijkheden: een belangrijk deel van de flexibiliteit voor de melkveehouder werd uit het systeem gehaald. In november 1986 zijn verdere aanvullende maatregelen gepresenteerd. De belangrijkste elementen hieruit zijn: een verdere aanscherping van het superheffingssysteem waarmee alle flexibiliteit die het systeem in aanvang bood, is verdwenen; een extra korting van nog eens drie procent op de melkquota en een verhoging van de superheffing.

Voor de Nederlandse melkveehouderij en zuivelindustrie komt - voor wat voor pakket maatregelen er uiteindelijk ook wordt gekozen - minder melk beschikbaar. Konden in de eerste jaren van de superheffing dankzij een sterke daling van de voederprijzen, de rente en de energieprijzen, de negatieve inkomensgevolgen gedeeltelijk worden gecompenseerd, momenteel is de rek er grotendeels uit. Op grond van de huidige voorstellen van de Europese Commissie zal de uittocht van melkveehouders uit de zuivelsector de komende jaren aanzienlijk toenemen.

A. Krijger

noten:

- 1) Het melkprijsjaar loopt in principe van april tot april. De werkelijke aanvang van het melkprijsjaar kan later dan 1 april plaatsvinden door een vertraging in de besluitvorming door de Raad van Ministers. Het superheffingsjaar loopt voor de meeste EG-landen van 1 april-31 maart. Nederland vormt daarop een uitzondering. Het eerst superheffingsjaar loopt van 8 april 1984 - 7 april 1985 en het tweede superheffingsjaar van 7 april 1985 - 6 april 1986.
- 2) Europese Commissie, Verordening 1371/84, Publikatieblad, L 132, 18 mei 1984.
- 3) Produktschap voor Zuivel, Statistisch jaaroverzicht 1985, Rijswijk, 1986, blz. 131 e.v.
- 4) Landbouw Economisch Instituut, Landbouw Economisch Bericht 1986, 's-Gravenhage, 1986, blz. 19. De Ecu bedraagt momenteel (20 november 1986) f. 2,34.
- 5) International Dairy Federation, C-Doc 113, Den Haag, september 1986, blz. 7.
- 6) Produktschap voor Zuivel, op.cit., blz. 36.
- 7) Op 8 november jl. was de overschrijding reeds circa 266.000 ton, mede dank zij de uitzonderlijk goede zomer.
- 8) Voorlopig omdat de superheffingsadministratie zowel over 1984/1985 als over 1985/1986 nog niet is afgesloten. De gegevens hebben betrekking op de stand van zaken oktober/november 1986. Voor 1984/1985 betreffen de gegevens 99,4% van de melkveehouders, 99,9% van de heffingvrije hoeveelheid en 99,9% van de melkafleveringen. Voor 1985/1986 bedragen deze percentages respectievelijk 94,6%, 97,5% en 97,2%.
- 9) Produktschap voor Zuivel, op.cit., blz. 29.
- 10) Zie in dit verband: Landbouw Economisch Instituut/ Centraal Bureau van de Statistiek, Landbouwcijfers 1986, 's-Gravenhage/Voorburg/Heerlen, 1986, blz. 30.
- 11) Produktschap voor Zuivel, op.cit., blz. 20.
- 12) Van 1985 op 1986 is het aantal melk- en kalfkoeien verder afgenomen met 102.000 (4,3%) volgens de voorlopige uitkomsten van de landbouwtelling van mei 1986. Zie Centraal Bureau voor de Statistiek, Statistisch Bulletin, nr. 35, 4 september 1986, blz. 7.
- 13) Volgens telefonische opgave van het Landbouw Economisch Instituut; cijfers hebben betrekking op mei/april.
- 14) Produktschap voor Zuivel, op.cit., blz. 29.
- 15) Zie in dit verband ook: Svend Rasmussen en A. Hjortshoj Nielsen, The impact of quotas on the optimal adjustment of milk production at the farm level, European Review of Agricultural Economics, 1985, jg. 12, nr. 4, blz. 351-364.
- 16) Landbouw Economisch Instituut/Centraal Bureau voor de Statistiek, op.cit., blz. 124.
- 17) Terzijde zij nog opgemerkt dat het gebruik maken van de melktank van de collega melkveehouder, koe-toerisme e.d. voor het afvoeren van melk ook kan worden gezien als een poging de kosten te minimaliseren, namelijk om zo min mogelijk superheffing te betalen.
- 18) Europese Commissie, Verordening 137t/84, Publikatieblad, L 132, 18 mei 1984.
- 19) Agrarisch Dagblad, 26 september 1986.
- 20) Centraal Bureau voor de Statistiek, Statistisch Bulletin, nr. 35, 4 september 1986, blz. 17.
- 21) Boerderij, 6 augustus 1986.
- 22) Centraal Bureau voor de Statistiek, Statistisch Bulletin, nr. 33, 21 augustus 1986, blz. 3. Sinds eind september bedraagt de maximaal over te dragen hoeveelheid quotum per ha grasland 20.000 kg.
- 23) Boerderij, 21 augustus 1986.
- 24) Landbouw Economisch Instituut/Centraal Bureau voor de Statistiek, op.cit., blz. 107.
- 25) Landbouw Economisch Instituut, op.cit., blz. 19.
- 26) Landbouw Economisch Instituut/Centraal Bureau voor de Statistiek, op.cit., blz. 63.
- 27) Jaarverslag Rabobank 1985, blz. 16.
- 28) Centraal Bureau voor de statistiek, Statistisch Bulletin, nr. 29, 24 juli 1986.
- 29) Ten tijde van de discussie rond het al dan niet introduceren van de superheffing was het alternatief een prijsverlaging van 12%. Zie: Produktschap voor Zuivel, Jaarverslag 1985, Rijswijk, 1986, blz. 100.
- 30) Landbouw Economisch Instituut, Landbouw Economisch Bericht 1985, 's-Gravenhage, 1985, blz. 115.
- 31) Landbouw Economisch Instituut, op.cit., 1986, blz. 138.
- 32) Idem, blz. 124.
- 33) Overigens zeer tot ongenoegen van de Europese Commissie die het tot dusverre mislukken van de superheffing - een onterechte beoordeling trouwens - voor een deel wijt aan de vereveningsmogelijkheid en de toename van het vetgehalte.
- 34) Zie in dit verband: B. Joyce. The outlook for dairying - 1986 and beyond, Agra Europe Special Report, 1986, nr. 30.
- 35) Zie in dit verband: Produktschap voor Zuivel, Marktbericht, nr. 2893, Rijswijk, 1986

